

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS
DE VICTVS RATIONE IN
MORBIS ACVTIS COMMENTARIVS

Q V A R T V S.

A R G V M E N T V M.

Liber a quopiã ex Hippocratis discipulis, multis diuersisq; theorematibus inordinateq; dispositis conflatus, quorum plurima ad acutos morbos uidentur pertinere.

Quæ in libro de victus ratione post eum qui de balneis est sermonem scribunt, iure optimo pleriq; medicorum Hippocratis non esse sunt suspicati. Nam ab ijs quæ ante scripta sunt, & vi interpretationis & theorematum integritate longo discedunt interuallo. Neq; tamen abs re moti sunt qui & Hippocratis esse exitu maauerunt. Nempe eorum quæ scripta sunt sententia propositum ipsius mētēq; vsq; adeo redolet, vt discipulum Hippocratis aliquem scripsisse suspicio sit; imo & ex his multa dictionem vnā cum sententia ita absolutam inculpatāq; habent, vt rursum & ea ab Hippocrate scripta esse suspicandum sit, vt pote qui librum cōponere, vbi singulariter morbi cuiusq; acuti curationē doceret, vt in libro de victus ratione in morbis acutis promiserat, sese apparauerit. Præterea & alias in præsentilibro reperies dictiones quæ Hippocrate ita indignæ sunt, vt legitimis iustisq; adscriptas esse suspicari te oporteat. Sicuti & in aphorismis ipsis quidam huiusmodi visi sunt, partibus libri vltimis adiecti adscriptiq;. Qui enim interferunt, quia multis in memoria sunt primæ librorum partes, vltimis adscribunt. Quod & in libro de capitis vulneribus factum esse videtur, & in secundo de morbis vulgaribus. Nec secus in eo qui nunc nobis proponitur libro reperimus quæ interferuntur, atq; adhuc magis partibus vltimis. Cum igitur quatuor, vt quispiam dixerit, in eo reperiantur genera, vnum quidem & dictione & sententia Hippocrate dignum, alterum quidem altero solū vel dictione vel sententia, non nulla vero horum neutro, in singulis eorum quæ ad expositionem nobis expromentur dictionibus id ipsum declarabimus.

Causus, id est febris ardens, fit, cum venule tempore æstiuo exsiccatae, acres & biliosas quæ tenues sint, trahunt ad se humiditates, quas $\chi\omega\sigma$ vocant.

Æstiuum anni tps dixit calidū & siccū siue vltimo vere fuerit, siue prima estate, siue in horum tēporū medijs vel extremis, siue primo autūno. Quod aut aeris nos ambiētis tēperamētū dispositionē corporis secū mutet, siccū qdē ad sicciorē, humidū vero ad humidiorē, in cōmētarijs epidemiorū morborū est demonstratū. Quæ itē & anni tps mediocre & tēperatū naturalē seruet tēperaturā, cæteris quæ in vniuersa victus lege agūt hoies modo habentibus sil'i. Demonstratū præterea & corpus, quod a naturali moderatāq; cōditione sese alienauit, cōmutauitq;, id, pp quod alienatū est & cōmutatū, ob illud peculiari egere auxilio, vt arefactū humectatiōe, humectatū exsiccatione, calfactū refrigeratione, & refrigeratū calfactiōe. Cū igitur ob aliquā rerū, quarū exēpla dicit Hippocrates, circūstantiā, venulas aliquas qualibet in parte corporis exsiccari cōtingerit, a vicinis partibus trahunt hę humiditates. Si ergo q̄ ad arefactas venas ferunt humiditates, vt substantia humidam naturam, ita & vim humectatoriam habuerint, pars naturalem cōmoderationem recipit. Verum si humiditas qualitate acris fuerit, & facultate siccatoria, corpus incenditur: vt si ex nobis q̄spia siticulosus effectus liberaliter biberit vel vinū, quod quia aqua marina largior mista sit, tethalassomenon dicunt, purū, vel aquā salfam. Scio eqdē me aliquē ex æstiuo itinere siticulosum redditū bibisse vini veteris paulo sincerioris calicem vnū, atq; ex eo sitim magis auxisse, nō placasse. Vt igit nos quancūq; mente quæ appetitum moderet præditi, interdum qdē negligētius, interdum autē & incōtinentius, atq; et cū in prōptu melius nō sit, ad potum aliquē qui & salus & acris sit puenire cogimur, sic & venarū facultas attractoria ppetuo vicinis ex partibus humiditatē attrahit, substantiā ipsius qualisnam sit, nullo pacto discernēs. Ratione etenim caret qua q̄ppia ex meliori scrutari possit. Sed vt pueri brutaq; ad casu oblatum humidū cum sitiunt irruūt, hoc pacto & illa. Si ergo in vna quapiā corporis parte affectio ea fiat, in ea solum qui erysipelas referat, affectus quispiā erit. Verū si venæ totius corporis supra modū exsiccatae calidas carnosissimę partibus humiditates traxerint, in toto corpore fiet quæ causum referet affectio. Causus vero pprie dictus nō caliditatis quæ per totū fit corpus præstat modo vehementia, verū quoq; & siti. Nam sitis in eo vehemens est, & incōpescibilis. Deest ergo præsentī dictioni singularis de causi generatione sermo de partibus, quæ nos nuper adiecimus. Nēpe in vna corporis parte quæ vis illa sit, interdum causus gignitur, interdū & toto in corpore. Verum cum i toto fit corpore, sitim omnino

*Vit. c. 3. t. mor. unil
L. 3. 34. 9. 11. 8
et inf. com. 13. 14.*

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

omnino parit: cum vero in vna parte, non de necessitate, nisi pars ipsa sitim pariat. Omnium autem **B**
 primum & maxime id facit os ventriculi, deinde ventriculus, atque ab eo stomachus, post pulmo,
 & subinde ieiunum intestinum. **V**trum igitur ita tantummodo fit caufus vt dixit, cum. s. acres &
 biliosas quae tenues sunt humiditates ad se traxerint venularum. An ne & carne id patiēte erit cau-
 fus: siue in parte vna, siue toto in corpore pati eam contigerit. Ostendimus etenim eam, vim ha-
 bere eorum quorum indiga est attractoria. Præterea & fieri potest vt modo altero similis affe-
 ctio fiat. Modum alterum dico cum ex validioribus partibus ad imbecilliorē aliquam mittan-
 tur extremēta. Nempe quod membris singulis vt attractoria, sic & expulsoia in sit facultas, est de-
 claratum. fieri ergo potest vt interdum quidem ex parte vna, interdum vero & ex pluribus acres
 & biliosae quae tenues sint humiditates exacte ad dictas fundantur particulas, quae scilicet imbe-
 cilliores sunt. Quod Hippocrates *χῶρος*, tenues humiditates appellet, liquido constat.

Febris quoque uehemens habet, corpusque, veluti ab ossaria lassitudine habitum laborat, doletque. 2

Febris ergo uehemens habet, propter naturam tenuium humiditatum, quas & acres & bilio-
 sas ait. Nepe his superueniunt febres uehementissime, i. quae multam & acerrimam habent qualita-
 tem. Sicuti & pituitosos sequuntur succos, quae & minorem & minus acrem habent. Laborat au-
 tem corpus totum lassitudine vlcerosa propter tenuium humiditatum acrimoniam. Sed de lassit-
 tudinum omnium differentijs absolute in libris de tuenda valetudine est tractatum. F

Fit autem magna ex parte longum ob iter, longamque sitim, cum uenulae arefactae, acres calidaeque fluxiones ad se **3**
 traxerint.

Tum in principio dictum est, tum rursus hoc in loco adiecit verbum hoc arefactae, procatar-
 ticas appellatas causas veluti exemplo manifestans. Primitiuas nunc dicunt. Siquidem calidae
 oēs & siccae caufos progignere possunt. Scio equidem nonnullos ob liberalem vini quod tetha-
 lassomenon vocat, potionem caufos fuisse correptos. Veluti & alios ob falametorum falsarumque
 carniū atque aliorum quorundam falsorum vsu immoderatum. Alius ex ambulatione & estu
 veniens, primum quidem lauit se, deinde domum perductus, & vini misti plus bibi, coepitque
 protinus affici caufos: alius autem ob iram, & alius ob vigiliās caufum incurrerunt. † Verba haec

Fit quoque & lingua aspera, sicca, & ualde nigra, uentrisque, morsu dolet, deiectionesque, & liquida & pallida sunt: ut **4**
 getque, sitis uehemens, & uigiliae, atque interdum mentis aberratio.

Percurrit hoc in loco quae caufum subsequuntur, quae *συνηδνεύοντα*, id est confidentia siue con-
 sistentia vocant. Sunt autem haec: lingua sicca, aspera, & nigra, uentris morsus, deiectiones pallidae,
 uehemens sitis, & uigiliae, interdum quoque & desipientia. Lingua sane arefcit, quod tota corporis affe-
 ctio sicca sit & calida, febrisque ipsa talis. Ventris uero morsus propter tenuium humiditatum, quae
 illuc confluunt acrimoniam, oritur. Deiectiones autem pro succi redundantia. Liquidasque eas dixit,
 nullo pacto concoctas exprimens. Coctio enim omnia cogit incrassata. Qui autem ita habent, vi-
 gilant ob siccitatem. Nepe humiditatem immoderatam profundas ad somnum delationes (grae-
 ce cataphoras) multam uero siccitatem uigiliās procreare est demonstratum. Accedit quoque & ab
 alijs symptomatis fatigatio quae ob uigiliās efficitur. Desipientiam autem fieri sciimus ob eam quae
 ad caput recurrit bilem, & ob temperaturae caliditatem siccitatemque. Quae autem ubi quispiam bilem sim-
 pliciter dixerit, amara significetur, antea est enunciatum. quod item bilem eadem & pallidam & flauam
 appellent. Ut ergo nihil eorum quae ad caufum biliosum spectant praetermissum uidetur, nisi quod
 non solum fit per attractionem, sed et per tenuium humiditatum effluuium, sic & ab uide fuscis scripta
 quaedam sunt. Nempe ex ijs quae dicta sunt quaedam sunt symptomata caufum indicantia, quae *παρονομοι-
 να* dicunt, alia uero *συνηδνεύοντα*, i. consistent. Verum quae caufos procreant, alia quidem *προνομι-
 μена*, i. antegredientia, alia uero *παρονομοινα*, i. praecipientia à medicis appellantur. Omnium
 autem quae dixi praegredientium symptomatum, potes tibi ut lubet catalogum facere. Sed qui li-
 brum hunc scripsit, à praegredientibus fecit exordium. Venulas etenim exlicari praegrediens cau-
 sa est. Deinceps autem cum praecipientia ut ambulationem longam & sitim dicere debuit, non ea
 dixit, sed ex ijs quae affectum indicant quippiam dixit, ut febre m uehementem. Debuit & hic si-
 tim uehementem adijcere, quam postea simul cum alijs quae confidentia uocantur symptomatis
 dixit. quorum quaedam aliquando, alia perpetuo caufis insunt. quod & ipse ostendit inquiens. In-
 terdum autem & mentis aberratio. Nam interdum, perpetuo opponitur. Ego autem dico & uentrem
 morderi, & biliosa deijcere non esse ex ijs quae perpetuo caufis insunt. Nempe quod uehemens
 morbus sit, motusque acrium & tenuium humiditatum ad interna sit, propterea haec contingunt,
 ijs quidem qui uentrem, heparque caufi ueluti sedem habent. Verum ijs qui pulmonem ueluti se-
 dem habent, haec non admodum contingunt, sed quae de lingua dicuntur, & desipientia magis.
 Difficulus etiam & hi spirant, ea scilicet quae densa & magna est spirandi difficultate, efflantque
 continenter os aperientes, igneque spiritus effusione leuantur. uerum totam spirandi difficul-
 tatem praetermisit, quam in prognostico dictam ostendimus. Ceterum in compositae atque inor-
 dinate † In antiquis
legitur *ατμο-
τας*, i. inordi-
nate.
H
* In aliquibus an-
tiquis illa vox
non habetur.
* *σιανι*, foci

vit. ca. 2. prop. 33.

A dinate symptomata lingue recensuit. Nempe debuit primum siccam dixisse, deinde asperam. Nam ob immoderatam siccitatem lingua aspera redditur: vt si aspera sit, omnino & sicca exsistat. Quod autem ob caliditatem immoderatam nigrescat, vt his quibus cutis sole vsta sit, iam ante didicimus.

5 *Huic aqua, mullæq; coctæ & aquosæ quantum uoluerit bibendum dabis.*

Liber hic etsi Hippocratis non sit, antiquus tamen est, quippe qui legitimo operi iam Erasistrato temporibus adiectus fuerit. Quapropter mirandum quonam pacto Erasistratus calices cereos in Apollonium & Dexippum retorisse ausus sit. Nam quod librum hunc scripsit, mentem Hippocratis Erasistrato melius intelligens, causo laborantibus quantum placet bibere concedit. Demostratusque & in legitima voluminis huius partis ita sentire Hippocratem. Sed de Erasistrati malitia satis hæc sint. Et iam scrutemur quæ in oratione dicuntur. Præcipit siquidem neque aquam solam, neque nullam solam his propinandam qui causo laborant. Scis etenim aquam, quæ natura frigida sit, tarde penetrare, & quam plurimo tempore in hypochondrijs manentem corrumpi in acutis morbis: mel autem facile bile scere. Ob id nullam aquosam dari iubet, vt aqua, nulla in superiore ventre facta moram misto melle ad distributionem trahatur. Ob eas causas & coctam ipsam exhibent. Nempe quæ cruda, sitim magis ardet, & flatu magis vacat, urinasque magis ciet, vt quæ cruda est, deiectionem.

B Minus siquidem acris quæ cocta est, non solum quæ in coctura peragatur conficiaturque: verum quæ & spumofum ipsius omne tollatur. Nempe quod acre & flatuosum existit, in mellis est substantia: Cocta autem, tum morfu caret, tum flatu vacat, distribuiturque melius quam per intestina descendat, quo fit, vt eam ob causam magis alat quam cruda. Cæterum qui ita laborant, citra pristinam succum nulla nutriendi sunt. Sed quo modo in acutis morbis solos exhibere potus oporteat, in libri huius non spuria parte est prædictum. hæc omnia quæ ad præsentis orationis expositionem pertinent, ijs qui & ante legerunt, & meminerunt eas quæ in illis factæ sunt expositiones, ad hunc modum & dicta sunt & dicentur.

6 *Quod si os amarum fuerit, uomere confert, & ventrem subluere.*

Bilis amaritudo, amarum os reddit. Nempe communem vnamque efficiunt tunicam & que ventri interna est, & omnis ea quæ os subungit. Non ergo sine ratione sermonis huius scriptor bilem tum per vomitum, tum per clysterem euacuat.

Vit. ca. Acie. p. p. doctr. q. cap. 2. fo. 8. 8.

7 *Verum si ad hæc non aperiat, lacte asina cocto purgabis.*

C Quæ omnino quidem eam quæ in ventre est bilem vacuare præcipiat, timeat autem purgantia medicamenta, quæ & acria & calida prorsus existant, ob id ad lac asinae diuertit, utpote quod nullam vt non aliud vllum habeat acrimoniam, sed præ omnibus vnum humiditate exuperat, atque ob id solum ventrem subit. Præcoquit autem ipsum ob flatum. Sed sanè solo vt sero poteris, per oxymeli ipsum, vbi lac ante coxeris, separans. Vas quoque æneum frigida plenum aqua continetur in lac demittes. Nam & hæc si probe fiat demittit, serum à caseo separat.

Vit. ca. 7. fol. 19. 8. 7.

Vit. ca. 3. d. alim. cap. 16. 9. ca. diu. lib. 2. cap. 62.

8 *Salsum autem nihil, neque acre exhibendum, non enim descendet.*

Salsus succus qualisnam sit, ex sale apparet. De acris autem tum substantia tum facultate dictum est in quarto simplicium medicamentorum. Piper siquidem, sinapi, pyrethrum, & quæcumque viribus calida sunt, acria quoque gustantibus apparent. Quo fit, vt tum acria tum salia tanquam causum aut gentia vitare iubeat. Hæc autem acris magis siccant, quam illis non similiter, sed minus calfaciunt.

Sorbitionem vero nisi indicationes transferint, non dabis.

9 Sermonem ita vt robustam esse virtutem subaudiendum sit, intellige. Nempe hoc pacto Hippocrates doctrinam facit magna ex parte quæ singulis in scopis præcipiuntur scribens. Quo pacto cum semel dixit, comparare inter se quæ demonstrata sunt consideratis ipsorum viribus oportet. Quod vero sorbitio ante iudicationem danda non sit, si virtus sufficit, in prima huius libri, quæ legitima est parte, est demonstratum.

10 *Et si è naribus fluxerit sanguis soluitur egritudo, atque si sudores superuenerint, iudicatorij legitimi cum urinis albis crassisque & lenibus subsidentijs.*

In acutis febribus quod ex sanguine feruet, ad caput fertur. cum igitur rescissis ruptisque venis natura id ipsum vnâ cum acervatis vaporibus effuderit, cæteris promptius dominatur & imperat. Pari modo & cum per sudores eas quæ tenues sunt humiditates expulerit, morbum sanat, si utique morbo iam cocto superuenerint. Nam de re huiusmodi iam sæpius in alijs explanatorijs commentarijs est dictum, atque in ijs qui de iudicationibus sunt coacti. Vt igitur in prima libri huius parte, quam omnes legitimam fatentur, eum qui à morbi coctione est scopum ad victus rationem commodissimum accepit, sic & nunc ad prædictionem. Subiicit quidem coctionis nomen: sed constantissimam ipsius notam scripsit. Optima igitur vrina est, quæ albam & leuem habet subsidentiam

idem p. d. diff. febr. cap. 6. ca. l. progn. 26.

quod in acutissimis

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

riam, vt in prognostico est demonstratum. Neq; tamē ad spem salutis semper apparere expositu
labis, cum si enarēma naturali tum colore tum substantia commodum videris, satis tibi erit. Et
iam his ita habētibus in interpretatione exuberauit dictio. Nam ob dictas vrinas constat & sudo
res iudicatorios esse, quapropter & frustra adiectum. Legitimi præterea nō proprie i ipsi dici
tur. Nam pro morborum forma talem inferre consueuerunt appellationem, cum alij medicorū
probauissimū, tum Hippocrates ipse.

Et si abscessus aliquis factus fuerit.

Rarissime per abscessum iudicatur causus, atque adhuc magis si citra partis corporis adiectio
nem, recensionem quis fecerit. Nempe parotidibus, id est abscessibus qui post aures fiūt, causos
scio iudicatos, sed non legitimos. Id autem paulo post condices post expositionem.

Verum si absq; his soluatur, reuertetur ægritudo, uel coxa, uel cruris dolebit, exspuetq; crassa si sanus est futurus.

Vbi de sanguinis eruptione sudoreq; egit, si absq; his causus desierit, suspectam ait eē solutio
nem. Nam paulo post reuertetur. Erit si quidem ait in recidua crurum dolor uel coxæ, spuetq;
crassa. Nempe q̄ iudicandus, sanguinis eruptione, uel sudore, uel abscessu opus habeat, potest q̄
arbitrari recte dictum esse, si dictis adiecerit quæ curationi intendēs ipse scripsit, vomere scilicet
præcipiens, atq; aluum subducere, potumq; aquam & mulsam aquosam coctam comministrās.
Quare si cum his quidem & sanguinis eruptionem, & sudores, & abscessum causum soluere quis
dixerit, aliās autem solui non posse, sermonem fortasse inueniō, hoc est iustum æquumq; dicere
videbitur. Iustum autem æquumq; dico quasi mediocriter vera loquētem atq; priore magis, nō
tamen integrum absolutumq; prorsus. Neq; enim verus est fermo, Nempe quod in aphorismis
dicitur, A causo habito rigore superueniente solutio, verissimum existit. Rigorem autem hunc
de necessitate sequitur interdum quidem sudor solus, interdum vero & bilioforum vomitus so
lus, atq; interdum deiectio sola: sed plerunq; ex dictis tribus duo fiunt, & rursus quandoq; tria.
Nempe horum duorum de necessitate alterum in causo fit, si perfecte solui debeat. Nam biliosi
humores uel perfecte vacuabuntur, uel extinguentur. Prætermissa itaq; videbitur præcipua cau
sorū sanatio, frigida scilicet potus, quo causos prorsus curauimus, nullo ex his moriente, quibus
frigidam propinauimus in tēpore opportuno, cuius expositionem priore quidē libri huius par
te paucis percurramus: at in cæteris tum commentarijs tum operibus fufius. Sed forte quispiam
me asserere putabit nullum ex ijs qui causo laborant moriturum qui aquam tempestiue biberit,
quanquā id non asserui, sed q̄ omnibus quibus propinaui, cum adeo multi extiterunt vt numeri
non meminere, successit auxiliū & salus, quod idē non est, vt si diceres causo laborantes om
nino si frigidam biberint, seruandos. Nam q̄ perniciose insalubriterq; habent, eos neq; per aliud
quippiam, neq; per aquam seruari est possibile, quibus neq; ministrare sum conatus. Quod autē
in fine dictionis narratur, Exspuetq; crassa si sanus est futurus, in his tātum causis obseruare de
bes, qui passo pulmone oriuntur.

Causi genus aliud, aluus soluta, sitis magna, lingua aspera, sicca, salsa.

Veteres Græcos reperio nomen generis interdum in homonymis, i. equiuocis vsurpare. ho
monymis inq; que vnum quidem habent significatum: sed ex ipsius diuisione ad plures deducū
tur differentias. In quo sepius dicere consueuimus genericas rei huius differentias esse vel duas,
vel tres, vel quatuor, vel quotquot esse possunt. Sed cum homonyma duplicia sint, aliqua quidē
nullo pacto inter se cōmunicantia, vt cum canem dicimus & terrestrem & marinum. Alia vero
quæ cum synonymis, i. vniuocis, aliquatenus cōia existant, cum ab vno factam appellationē ha
buerint, ad quam interdum referātur, considerandum, vt dictum est, duo esse causorum genera.
quod exacte quidem cognoscetur, si substantiæ vtriusq; ratio quæ in appellatione est, ostensa fue
rit. Sed qm̄ a mentis conceptu ratio iudicium accipit, per scrutandum si mentis conceptum causi
ita consonum habemus vt hominis, bouis, & equi. At cum oratio commentario prolixior futu
ra sit, tum ipsam tum cæteras ad breuem contrahere summam conabimur, hoc exorsi modo. Fe
brem causum medicos reperio appellantes, cum vrens caliditas, sitisq; incompscibilis hominē
torquet. Quod si ita habet, causum eum in quo corpus nō vritur, sitisq; leuis sit, causum quidem
simpliciter, exquisitum aut legitimumq; non dicemus, pro dimidia aut parte cū talis sit, breuioris
doctrinæ gratia causum nothū appellare haud perperā fuerit. Quo autē mō tertianis in febribus
appellatione huiusmodi vti consueuimus, ita duo causorum genera esse intelligemus; vt tertiana
rum genera duo esse quispiam dixerit, vnum exquisitum legitimumq; alterum vero nothū spu
riumq; cui videlicet ex legitimi quidem symptomatis nonnulla insunt, aliqua vero non. Quod
autem secundus causus, de quo in hac parte docere instituius, tanq; diminutus quidam sit, atq;
non exacte absolutus, certior fiet si mentem ad ea symptomata, quæ a scriptore ipso in eo fieri di
cuntur, conuerteris. Nempe principio ait, Aluus soluta, sitis magna, lingua aspera, sicca, salsa; nō
eo adiecto quod in priore adiecit, Nothus siquidem causus ex legitimi symptomatis alterum q̄
dem

*Vit. 2. de caus. sympt.
cap. 4. 2. 3.*

*Vit. 5. com. p. 6. ut
3. a morb. uul. 3. 34.*

dem habet, alterum non. Deinceps autem linguam asperam esse inquiens & siccam, non adiecit nigram quo modo in priore: sed pro hoc symptomate falsam dixit. Nempe ut cum lingua amara lenta redditur, flavam redundare bilem ostendit: ita cum falsa, falsum falsuginosumque appellatum humorem, qui unum existit ex pituita generibus, que tria sunt, ut tibi innotuit, acidum scilicet dulce, & falsum. Quo modo igitur prior causus ex amara bile constans, pallidas geminam ob causam parit excretiones, tum quod tenuis fuerit, tum quod febris vrens augeatur, preænata in eo quare flava est bile: sic pituitosus humor neque facile excernitur, neque febrem auget, neque sitim ardentem habet, neque in spiritum vertitur, vanescitque; atque ob id de eo dixit aluus soluta, excernere ipsam solam ostendens, quod ipsi non excernere aduersatur. subit siquidem his venter, non tamen secundum humoris cuiuspiam formam speciemque: sed ipsi quare in alimentum ministrata sunt, corruptis. Non enim hi potu reguntur, ut quamplurimi eorum qui priore in festantur causo. Nempe hi citam habent excretionem, ex tenui scilicet & feruenti humore constituti: Seram vero alij ob frigidam glutinosamque & crassam pituita substantiam. Fieri ergo nequit ut qui ita laborant, solo utatur potu. Id siquidem didicimus in his morbis qui in quinta vel septima die valida existente virtute coctionem sunt recepturi. Verum si morbus ad nonum vel decimum quartum vel vigesimum sese perogaturus sit, in eo circa initia pituita cremore utimur.

B 14 Urine interceptio.

† *Al. πρὸς οὐρ*
† *πρὸς i. ab ipso* Dicit id est ab ipsis consuevit vel cum non effatu digna vel nullo pacto emittitur urina, fit autem in instituto presenti sermone causo propter humoris crassitatem.

15 Vigilia.

Causo utriusque commune id est, atque ob id in priore mentionem huius fecit, fit siquidem in illo magis quod caput accendatur, inflammeturque magis.

16 Et refrigerata extrema.

Symptoma hoc secundi est causi. Verum sermonem non simpliciter efferre convenit, sed cum definitione aliqua. Neque enim perpetuo talis existit, at cum malignus fuerit. Nempe in biliosis vrentibusque febribus, caliditatem ad extrema usque corporis extendit, et si non malignus causus fuerit. At in pituitosis fumosa est caliditatis substantia, cum scilicet vel in ventre, vel hepate vel pulmone falsus humor putruerit, ob quam quidem caliditas ignea redditur. Verum si malignus evaserit morbus, refrigerantur extrema ob virtutis imbecillitatem, phlegmoneque totum ad se sanguinem trahentis magnitudinem. Nam absque his nunquam letalis efficitur morbus.

* Quidam cod. legunt affirmatiue

17 Causus hic, nisi sanguis e naribus fluxerit, vel circa collum abscessus fiat, vel cruris doluerit, et eger sputa crassa excreauerit, (hæc autem adstricta alio fiunt) vel coxæ dolor, vel pudendi linor supervenerit, non indicatur, testis quoque intensus indicatorius existit.

Quod solvantur per abscessus magis, quam per excretionem quare ex pituita putrescente oriuntur febres, sæpius est demonstratum. At in presenti causo non abscessus modo commemoravit, verum quoque et sanguinis profusionem adiecit, magisque in his causis, quorum sedes in pulmone existit. Nempe in huiusmodi affectibus caput incalecit, sanguine repletur, effunditurque quod ex eo redundat tum ruptis, tum adaperitis venis. Ob eandem causam ceruici abscessus fiunt, & parotides ipsi qui ita afficiuntur. Verum quibus affectionis sedes in ieiuno vel hepate existit, deorsum magis fiunt abscessus, qua efficitur ratione, ut coxæ doleant, pudendum liueat, testiculusque his tunc datur qui ita afficiuntur. Fit autem testis intentio interdum ab ea quare in eo sit inflammatio, interdum quoque quia a quoque eorum quare superius inflammantur, attrahitur. Quosdam autem eorum qui in pulmone afficiunt, crassa exspuere cocto iam morbo diximus. Ex eo igitur liquet doctrinam confusam esse, inordinatam & indefinitam, quod tamen eam que librorum gratia fit & illustratiorem evidentiamque deceat, libro tamen nullo pacto est peculiare propriumque. Nam cum multis membris passis tales fiant febres, deinceps & ex ordine symptomatum catalogum scribere oportebat, & non inordinate indefiniteque, sed secundum peculiarem propriumque, & propositum morbum efficere. Et sane in hunc dictum est modum, aluus soluta, non quod causis symptoma hoc perpetuo insit, sed ut interdum. Nam quibus venter ita ut dictum afficitur, his corrupto cibo deiectiones liquidæ existunt. Verum quibus pulmo ita habet, ventre haudquaquam patiente, his deiectiones huiusmodi de necessitate non fiunt, cum interdum modo contrario ita affectis dura aluus contingat, & difficulter excernatur. Præterea & quibus in iecinore causi subest radix, & qui ob secur causo laborant, ipsi quare excernuntur, interdum quidem liquida existunt, & interdum sicca, veluti quare *πυκνὰ* appellantur, & quasi in gyrum voluta spirosaque dixeris, combustionis scilicet a visceris phlegmone siccoribus & quasi in nucleum formatis excrementis, *σπιβαλα* Greci vocant. Cum igitur viscus huiusmodi solum phlegmone obsidebitur, id efficiet. Verum si cum phlegmone fuerit & imbecillitas, liquida deiciuntur, viscere scilicet alimentum ad se tra-

† *πρὸς οὐρ*
† *πρὸς i. subijctis*
† *rationem*

† Hæc non habentur in antiquis codicibus

vit. i. prothet. com. li. ca. i. t. simpl. med. p. 76

here nequeunte. Sed deiectiones hmōi ab ijs que ventre affectio fiunt, chylofitate distinguuntur. **E**

Sorbitiones dato attractorias.

Quod sapius dicere sum solitus, q̄ scilicet obscura lectio nihil doceat, id & nūc dicam. Nam q̄ ex pituita vitio laborant, oxymelitis quidem potus his est cōmodissimus: sed alimentum pituita ne cremor. Ego tñ quāq̄ hoc noscam̄ q̄ atq; a nullo didicerim, diuinare nō possum quasnam di car attractorias sorbitiones. Oxymeli siquidem & secatorium, & incisorium, & absterforium dici potest, attractorium tamen nullo pacto, quia sanē quod ab ipso attrahatur demonstrare nō possumus. Ad hunc modum neq; pituita cremorem attractorium esse asseremus. Sed forte q̄ piam dicet velle ipsum ventrem subducere attractorij, id est quæ crassum trahūt succum, cuius modi est quod pituitam trahit. At vero sorbitiones non dixisset. Nempe hoc munus medicamētorum est, & non sorbitionum, sicuti neq; potuum. Innotuit ergo quonam pacto in obscuris dictionibus nihil certi compertiq; habeamus. Quapropter neq; dictionem hanc defendere conabimur, q̄ nihil in ea certum finitumq; reperiat. Caterum non mihi cōstat quonam homines pacto vt in alijs multis manifeste erent, sic & in eo quōd ijs quæ obscure dicunt gaudeant: quāquam oēs vno ferme ore perspicuitatem oratiōis virtutem esse, obscuritatē vero vitii pclamēt.

† In antiquo habetur καὶ παρ' ἑτέρου καὶ ἄλλου οὐδὲν μίος. i. nec opus habet, vt ab alio discam

In acutis morbis sanguinem detrahes si uehemens morbus uideatur, florueritq; egrotanti etas, & uirium adfuerit robur. **E**

Sermo hic nimirum Hippocrate est dignus. Subitq; mihi in admirationem q̄ inter aphorismos cum non scripserit, cum in paucis verbis vis magna comperiat, quod aphorismis vsu enire solet. De his ergo qui sanguinis egent detractioe frequens apud medicos fuit sermo. Quorum quæ de ea detractioe maxime probabilia videntur, duobus a me scriptis secure sunt enarrata libris. Quorū alter de sanguinis detractioe inscribitur: in quo quæ commodant omnia docentur. Alter scriptus est, vt dixi, medicis tum empiricis, tum dogmaticis. Verūamethodi, id est ab omni methodo alieni Thessalij yti & cetera sine demonstratione simpliciter dicunt: sic & sanguinis detractioem χαλαστικόν, id est relaxatorium censent esse remedium. χαλαστικόν vero nō vno exponunt modo vt per commentarios nostros cum de methodica secta ageremus, ostendimus. Qui autem omnem de sanguinis missione historiam intelligere voluerit, legere tū nostros tum reliquorum medicorum libros potest. Nunc vero summam ipsam in paucos tandem relata scopos audi. Sanguinem etenim primum detrahes si magnus tibi videatur morbus. Tali autem remedio vitur propter vehementes affectus, quod a qualitate desumitur. Neq; refert si vel uehementem vel magnum morbu dixeris. Secundus sanguinis detrahendi scopus est: i. æger atate floruerit. Neq; enim puer neq; senex, sanguinis sustinent detractioem, etiam si morbus, quo ipsi laborauerint, magnus fuerit. Tertium scopum non pratermisit libri huius cōscriptor, qui facultatis robur existit. Neq; enim in ijs qui atate florent, cum languent, perpetuo robur apparet. Quā ob causam quis forte duo hæc sola pro scopis detrahendi sanguinis satis esse autumabit, magnitudinem scilicet morbi, & virtutis robur. Neq; enim senex q̄ annosus sit, per se sed propter virtutis imbecillitatem non fert sanguinis detractioem. At certe pueri quāquam vitali facultate valeant, tamen neq; hi sanguinis sustinent missionem. Prompte enim eorum subtilitatem propter humiditatem, tum propter temperamentum caliditatem euaporatur. Detractione igitur sanguinis non egent qui insitam naturalemq; habent a temperamento vacuationem. Ob eam causam scoporum sanguinis detrahendi numero non satisfacere videntur magnitudo morbi, & virtutis robur. Meliusq; feceris si & florentium atatem adieceris. Quod porro in fronte dictionis dictum est, In acutis morbis sanguinem detrahes, vt consideretur est dignum. Sed quo modo longorum morborum non meminit: Quoniam sanē de acutis nunc docet, atq; ob id solos eos memorauit. Nempe & ex longis multi sunt qui sanguinis egent detractioe, cum & hi dictis tribus subiaceant scopis. Caterum cum omnia hæc recte dicta sint, quosdam tamen non recte vsos fuisse est putandum. Quo è numero est Menodotus empiricus in sola plethorica appellata syndrome sanguinis missionem obseruari asseuerans. Nos autem & ea non existente, venam secamus, cum dolor uehemens hominē statim prehēderit, vel pars aliqua fracta fuerit, vel os ex loco pulsum sit, vel alius quispiam articulus contractus reductusq; sit. Neq; etiam plethorica facta syndrome sanguinem semper mittimus, sed & frictioe, & balneis multis, & abstinentia que tribus vel quatuor diebus fiat, ad id quod naturale est reuocamus. Verum de his abūde tum in libro de plenitudine, tum in libro de sanguinis detractioe est pronunciatū, præter ea & in libro de morbis curandis. Ad plēns ergo hæc de sanguinis detractioe, veluti in cōmentario dicta sufficiant. Verum vt nihil desit, adiciam & eum qui ab ambiente nos aere desumitur scopum, cum fuerit abunde calidus & siccus, ita vt cito ab eo corpus euaporetur. Nempe tunc a sanguinis missione abstinemus, etiam si morbus magnus fuerit, florēsq; atate homo. Id ergo auctor solum prætermisit, reliquis scriptis, atq; etiam patientis ipsius corporis habitum. Verum procedente oratiōe & mentionem habitus fecit, qui & atatis differentias in se comprehendere potest, vt ostēdam.

† Cod. graeci præsi habent. φανερὸς ἀπὸ τοῦ ἰουμένου πηλίου τοῦ βουδύματι χροῖται ὁ δὲ τὰ σαχρὰ πύδου. i. Manifesta qui tate tali vit remedio, ppter vehementes affectus. Antiqui fere omnes quos viderim legunt δὲ τὰ μικρὰ πύδου, ppter paruos affectus, & ita et legit antiqua traditio

Vit ea p̄ ad glau. cap. iq. ca ii. omah. cap. iq. ca in l. & sang. miss. cap. iq.

Vit in lib. de robor. cum. p̄ sang. miss. cap. q. B. ca q. mch. cap. 6. H.

Vit ea q̄. ad glau. cap. iq. C.

20 Porro si angina fuerit, & si aliud quippiam ex pleuriticis malum, eclignate repurgato, ut si ager ob copiosam sanguinis missionem imbecillior fuerit, clystum tertio quoque die ventri infundes, donec in tuto ager fuerit, & fame idigeat.

συδαγγη, id est angina, partium quae in gutture sitae sunt phlegmone est, quae post sanguinis missionem repurgari potest, i. quae in partibus phlegmone oblesis continentur, per sputa euacuari possunt. Nempe corpus impurum excrementosumque quod vacuatur, iure optimo expurgari quilibet pronunciauerit, Carteris autem acutis morbis omissis, de pleuritide mentionem facit, quo modo & in prima libri parte fecit. Si vero imbecillior, inquit, ager tibi esse videbitur, vel propter sanguinis ablati copiam, vel ob aliam quamuis rationem, purgationis vice clysterem tertio quoque infundes die. Nempe relaxato per sanguinis missionem corpore, quod ex morbificis humoribus qualitate vitiosum superfluit, per clysterem id euacuari iubet. Quod autem scopus illi sit non solum alimentum subducere, verum quoque & passum locum expurgare, palam est. Quod vero finem orationis facit, Et fame indigeat, ijs qui in primo libro a nobis demonstrata meminerunt, etiam manifestum euadit.

21 Obsessa inflammatione hypochondria non spirituum interceptione, septi transversa intensio, vel spirituum protensione, quibus orthopnoea sicca pus non subit, sed a spirituum interceptione pathemata haec superueniunt. Potissimum vero & iecinoris dolores, & lienis grauitas, atque inflammationes aliae, & superiores septo dolores, morborumque collectiones, quas ουσζεφας dicunt, solui non possunt, si quis primum purgante uti medicamento aggressus fuerit. Nam uene sectio in his praeferenda uenit. Deinde clystus est opus si uehemens & magnus fuerit morbus, si uero non, et postea medicamento opus sit, sane id post sanguinis missionem secure & mediocriter porrigendum.

AL. nisi

Morborum qui primum sanguinis egent missione, deinde ab ea purgari expostulant, catalogum facit. Primumque inter omnes scribit, φλεγμαινοντα ὑποχόνδρια, id est flagrantia inflammationemque hypochondria. Neque uocem hanc φλεγμαινοντα ex Hippocratis consuetudine audias uelim. Nempe flammantes morbi omnes & calidi, uoce hac significantur: cuiusmodi sunt erysipelata, herpes, & carbunculi, & quae proprie phlegmonae appellantur. Verum recentiores medici omnes speciei flagrantium corporum unum uetus commune nomen induunt, uocantque hoc pacto solum eum tumorem, qui renitens cum dolore & multa caliditate existit. Verum cum & alij praeter naturam existant tumores, ut scirrhus, & qui a recentioribus medicis oedema appellatur. (Fuit siquidem & id aliquando commune nomen tumorum omnium praeter naturam atque ipsius inflationis:) diximus quidem alibi libro uno de tumoribus praeter naturam: uerum impraesentiarum ut caetera, ita & hoc summam dicatur. Scirrhus quidem renitens tumor est, & doloris expers. Verum inflatio bifariam fit: Nempe collectio in quibusdam cavitatibus uel sensui expositis, uel ratione contempnabilibus flatuoso spiritu. Fuerunt sane qui aliquando tumores praeter naturam in musculis secuerunt, tanquam pus in imo reperturi: sed nihil aliud praeter quae spiritum, qui totam per carnem minutatim disseminatus esset, inueniunt. Praeterea & thrombis solis aliquando ita sectis humiditas uel viscosa uel mucosa est reperta. Verum in talibus tumor uel ex thrombo uel mucore erat, carne ad hunc affici modum apparente, spiritus autem in ea per minuta est disseminatus. Non igitur in praesenti dictione, Phlegmone obsessa hypochondria, secundum assuetum Hippocrati significatum dicta esse uidentur. Nempe quam mentem habebit quod ipsi adijcitur, non flatuum interceptione: cum flammica caliditas in hypochondrijs siue cum flatu fuerit, siue non, eandem habeat indicationem. Neque etiam ita dicere est uisus, ut acuatim coniunctimque tum inflammationem tum spirituum interceptionem infert dicatur, cum id falsum sit. Nunquam enim spiritus interceptio flagrantem hypochondrio infert affectionem. Qui ergo haec scripsit, Phlegmone obsessa hypochondria: dicere est uisus quae in tumorem sublata sunt. Post haec autem mentionem de septi transversa intensio fecit: deinde & protensione spiritus. Septi transversa intensio manifesta est omnibus: Sed spiritus protensos dicere uisus est ueluti interruptos. De quibus in prima libri huius parte scriptum est, Spiritus offendens in ea quae extra fit aeris delatione. Super quo in dictionis illius expositione est enarratum. Siccam autem orthopnoeam dixit eam spirandi difficultatem, quae sine sputis & uel tussis usque adeo uehemens est, ut inclinari citra suffocationem qui ita afficitur, non possit, quam fieri non ignoras ab angustia earum pulmonis capacitatum quae spiritum deferunt, quae id patiuntur, iacentibus magis, minusque stantibus, & profecto recte collocatis omnibus quae in thorace existunt partibus, quo fit, ut & orthopnoea appellitur. Sed cum ea interdum fiat ob uisceris phlegmonem, ut in peripneumonijs, interdumque & obpletis bronchijs, sanguinis missione ait egere eos qui orthopnoea sunt affecti, eos inquam quibus pus collectum non sit. Nempe quibus pus collectum sit, eos puris uacuatione egere constat. Qui autem a spirituum interceptione (quod in angustiam actio pulmone fieri solet) haec patiuntur, eos sanguinis missione iuuabis. Pari modo & iecinoris dolores splenisque atque caeteras omnes inflammationes sanguinis detractio iuuabit, atque uniuersas morborum collectiones, Graeci ουσζεφας dicunt. Quod autem ουσζεφας morborum dixerit eas quae

vit. ca. iq. med. cap. 6.

Septima Clallis, ab intumescensibus

† ἢ ἐν βίβλῳ i. uel educatione p. tussim legunt antiqui cod. non ἢ ἐν βίβλῳ quauis nonnulli codices haec dictiones habeant.

Gal.in lib.Hipp.de vict.rat.

ab intumescensibus fiunt partibus, par est. Audio siquidem & nūc multos in Asia nostra tumores præter naturam omnes ita nuncupantes. In his siquidem prius quàm sanguis mittatur, purgationem interdiceret oportet, quanquam & hanc quoque mentem rationemque deinceps dicat in ea quæ sequitur dictione.

Quicunque autem ea quæ inflammantur statim morborum inter initia medicamento solvere conantur, non solum ab intumescensibus inflammataque parte nihil adimunt, cum non cedat obsequaturque quæ adhuc cruda est affectio: verum quoque & quæ morbo resistentia & sana sunt, absument colliquantque: ductoque ad imbecillitatem corpore, morbus superior euadit, qui ubi corpus uicerit, remedium non habet.

Hunc exposuimus aphorismum cum illum exponeremus, Coctia medicari & mouere, atque in eisdem quibus & nunc symptomatis, recte ad sanguinis missionem propius deueniendum præcipit, ubi vitiosi aliqui humores in partem aliquam confluant atque in ea acerventur, quod modo quodammodo dixi ους γέ φε δει, id est colligi in ea parte dicitur. Quod autem in fine ante hanc scriptæ dictionis scribitur, quidam dignotioni inaccessum efficiunt, nomē φαρμακείας in casu accusandi pro genitiuo haud recte legentes ad hunc modum, ασφαλείας μὲν καὶ μετρίοτητος δ' εἶσθαι φλεβοτομίας μετὰ φαρμακίαν, id est securitate & mediocritate indigere sanguinis missionem post medicamentum, qua dictione significari volunt ad sanguinis missionem à medicamento veniendum. Verum in tota dictione prius ad sanguinis missionem veniendum, deinde ad medicamentum præcipitur, non autem contrario ut ij scribunt, assumendum medicamentum, deinde ad sanguinis detractionem deueniendum. Cætera dictionis dilucida his sunt, qui ex ætate dicta nostra animaduertent.

rit. c. 2. de comp. med. p. lo. cap. 2. de b. epid. para. p. com. b. A. ca. 7. fol. 193. E.

Quod autem quis repente obmutescat, id uenarum interceptiones oclusionesque faciant, si sano absque occasione, vel forti alia causa id contigerit.

Vit. c. 2. de caus. morb. cap. 3.

Venarum ἀπολύψες, i. interceptiones, appellat oppletiones quæ à copia exoriuntur. Cum igitur supra modum oppleta fuerint venæ, premi virtute grauarique est necesse, atque in extinctionis agi periculum natiuam caliditate, quæ ob multitudinem copiamque suffocationi quippiam simile patitur. Oriuntur siquidem epilepsia, & apoplexia, & syncopa cardiaca. Nepe vno communi Aphonia, i. vocis caritæ symptomate, symptomata huiusmodi significauit. Adiecit autem orationi, Si sano absque occasione, vel alia forti causa id contigerit, ubi πρόσφορον, id est occasio, dico causam euidentem manifestamque, ut si quis in luctu vel pancratio ex brachiorum accommodatione ad periculum suffocationis circumductus fuerit. Causam vero aliam forte dico qualis vel timore vel maximo animi mœrore percussis accidit. In ægris autem vocis priuatio huiusmodi fieri potest, læsis duntaxat ijs quæ voci conformanda subserviunt instrumentis, vel etiã ijs quæ respiracioni deputauit natura, potest quoque contingere ob recentem quãdam exolutionem & afflictionem virtutis. Ut autem ab huiusmodi aphonijs vocisque priuationibus eam distinguat quæ orationi apposta est, adiecit, si sano contigerit.

Venam igitur brachij dextri intemam secare oportet.

Velocissime & plurimum ex ijs quæ principes sunt partibus vena ea corpus vacuat, atque ob id in acutissimis morbis ad eam sese confert.

Sanguinemque auferre inspecta secundum habitum ætatemque, pluri minorisue ratione.

Superius cum de scopis missionis sanguinis ageret, corporis habitum quidem omisit, sed hoc in loco virium non meminit. Verum habitus nomen pro virtutis nomine dictum esse opinantur nonnulli vna ex re duo dici perperam existimantes. Nempe habitum ad corporis constitutionem deferentes dicimus, utpote cum quis vel mollis vel durus fuerit. Robur vero virtutis functionum vehementiæ attribuimus. Ex quo fit ut duo hi sint scopi vacuandi quidem & indicationem que communes sint, habentes, sed inter se differentes, veluti & ab ætate. Verum ætatem ipsam ad corporis habitum referre est melius, & non virtutem. Nam pueris propter habitum molliciem, succi per spirabilem cute facile digeruntur. Senibus vero non facile propter siccitatem & frigiditatem stasisque esse tres hos detrahendi sanguinis scopos quispiam dicere potest. Indicationem accipientibus nobis & à morbi qui curatur magnitudine, & habitu, & virtute. Cuiusnam autem ambiens nos aer esse debeat temperaturæ inspiciendum esse est supra dictum.

Quantum plurimum autem horum accedunt hæc: faciei rubores, oculorum constantia, manuum porrectio, dentium stridores, pulsus, maxillarum contractio, refrigeratio extremitatum, & spirituum in uenis interceptiones.

Inter hæc quæ deinceps accedunt, faciei solius qui ante scribuntur, rubores sanguinis copiam indicant. Succedit oculorum constantia, id est immobilitas, & manuum porrectioes. Nempe & eas ledi ob neruorum principium contingit, sed aliter quàm sit oculorum constantia. Nempe ea veluti torporem quãdam functionum in neruorum primordio indicat. Manuum vero porrectiones, & dentium fremitus neque ob quietem neque ob principij immobilitatem, sed propter vitiatam motionem exoriuntur. Quid autem pulsus indicent, non omnino constat. Nempe vterque

B

22

F

23

24

G

25

26

* ΑΥ. κοινήν δ' εἶναι. i. κομῆν ἢ indicationē

* ΑΥ. ἄζωον. i. repente

teres

A teres in motionibus dolorem in membris inflammatis excitantibus, hoc promunt proferuntq[ue] nomen: in palpitationibus quoq[ue] & præterea in vehementi arteriarum motione. Maxillarum contractio conuulsio est symptoma, manuumq[ue] porrectiones & fremitus dentium. Extremorum vero perfrictio in huiusmodi affectionibus caliditatem nativam ab humorum multitudine grauari ostendit. Quod aut in fine dictionis apponitur. Spirituum in venis interceptiones, id est de pulsus carentia, *αὐψία* Græci vocant, dicatur probabile est. Nam veteres, arterias, venas appellabāt. Spirituum sanè interceptiones quasi inclinationes & quietes ab auctore dici possunt. Sunt qui sequētis dictionis alteram habentis sententiam principium cōstituāt dictionem hanc: cui quæ deinceps scripta est coniungunt, copulantq[ue].

2. d. lo. aff. cap. 3. H. ut d. d. diff. p. h. cap. 2. g. 2. Vit 6. d. d. ven. Hipp. v. 2. p. 2. 66. E. v. 2. d. com. mor. cap. 3. E.

27 Cum dolores accefferint, bilis atræ fluxuumq[ue] acrium influxiones fiunt, dolent morsa interna, morsa q[ue] atq[ue] admodum arefactæ uenæ intenduntur, trahuntq[ue] inflammata quæ influunt, quapropter corrupto sanguine, nequeuntibusq[ue] spiritibus naturales pertransire meatus infrigidationes fiunt ob stationem, uertigines, aphoniam, capitis grauitas, & conuulsiones, si iam ad cor uel hepar uel in uenam peruenerint. Hinc epilepsia, & paraplexia si cōtinentes locos fluxiones inuaserint, atq[ue] spiritibus exire nequeuntibus exauerint.

B Eiusdem cum prædictis generis est sermo qui nunc effertur, quem & nonnulli illis copulant, atq[ue] ob eam causam bisariam uerbum hoc *περὸς γένρω*, i. accefferint, scribi reperitur. Sunt n. qui præsentem sermonem cum prædictis coniungant scribentes *περὸς* syllabam cum *σ* elemento: alij uero non coniungunt, scribuntq[ue] *περὸ* sine *σ*. Verū quod in oratione dicitur, huiusmodi est. Dolorem motio influxionem humiditatum ad eā quæ dolore vexatur partem excitare consueuit. Cum igitur uitiosis succis corpus repletum fuerit, bilis atræ cæterorumq[ue] acrium humorum influxiones exoriunt, ob quas dolet æger magis, mordenturq[ue] interna, grauanturq[ue] morsa à prædictis humoribus quæ in affecto loco sunt uenæ. idq[ue] ipsum rei alterius causa redditur contraria. Nempe repleta à fluxibus huiusmodi quæ afficitur particula, corrumpitur q[ui]dem in primis sanguis ipse, uasa uero opplentur, q[ui] in eo cunctas spirituum uias arcet cohibetq[ue]. Nempe & id declarauit inquit, Nequeuntibusq[ue] spiritibus naturales pertransire meatus, quod sanè spirituum interceptiones paulo ante uocauit. Cum aut sanguis steterit, atq[ue] cum eo spiritus, infrigidationes fiunt, uertigines, aphoniam, capitis grauitates, & conuulsiones: quibus succedunt paraplexia, & epilepsia, cum in locos oppietas uenas cōtinentes desiderint ipsi fluxus. Locos dixit corporis partes quas auctor ante scripsit, cor, hepar, & uenam quæ prædicta coniungit viscera: uenā inq[ue] postea à medicis cauam appellatam, q[ui] uenarum omnium quæ per corpus animalis disseminantur, latissima sit. Iure igitur sanguis in locis huiusmodi propter uenarum repletionem spiritum penetrare nō permittit, sed uelut in mortuo corpore coalescit, concrescitq[ue], quod & auctor ipse ostendit inquit, Atq[ue] spiritibus exire nequeuntibus, exauerint, at proprie magis dixisset concreuerint. Concrescunt liquidem & quæ siccantur & quæ refrigerantur. Nunc autem nō propter exsiccationem concrescit coalescitq[ue] sanguis, & qui in ipsum influunt uitiosi succi. Nempe exeuntibus ipsis incorruptus & naturaliter fusus liquidusq[ue] redditur sanguis. Verum cū manet, nativamq[ue] caliditatem respuunt extinguuntq[ue], is tanq[ue] mortuo in corpore coalescit. Cum ergo ita affectis sanguis detrahitur, is frigidus crassusq[ue] & uix effluens apparet, idq[ue] propter huiusmodi refrigerationem. Interdum autem & toto corpore conuulsiones fiunt: interdumq[ue] salubriter & cōmode. Nempe corpus totū quatientes, uniuersas calfaciunt partes adeo ut multitudo partim per cutim digeratur, partim ad aliquam ex non præcipuis expellatur partem, ubi cum indissolubiliter impacta fuerit, paraplexiam facit. Nam q[ui] eas quæ apoplexia uel epilepsia ad aliquam ex non præcipuis partem irruunt, paralytes, i. resolutiones, Hippocrates ita appeller, est demonstratum. Interdum quoq[ue] & facta absq[ue] conuulsione apoplexia nonnullis morbus in partis resolutione finit, qui paraplexia appellatur. Cætera dictionis sunt manifesta.

Vit 6. d. lo. aff. ab initio

C Talibus sanè prius adhibitis fomentis, uenam confestim ab initio secare oportet, cum nō dum fixa sint omnia quæ contristant, tum spiritus tum fluxiones. Facilius etenim remedijs patent.

D Qui ita habent, his ante fetus adhibere oportet, quoniam coaluit in ipsis sanguis, difficulterq[ue] effluit. Sed quoniam & in fotu ipso frictio fiat, facere quod scripsimus est melius: secare. i. internam cubiti uenam. Non enim semper ita concreuisse sanguis reperitur, ut effluere non possit. Fricandæ igitur in eo tēpore multis ab hominibus cunctæ corporis partes, etli mediocriter sanguis fluxerit, rursus fricandæ, superq[ue] auferendus sanguis. Si uero non fluxerit, fricandæ quidē & fouendæ donec fluxerit. Vbi uero in paraplexiam desierit affectio, breui fricare expedit tempore & fouere, rursus fricare & fouere donec citissime hæc desierint, dū {fixi adhuc} nō sunt spiritus, & euacuationi contumaces.

Vit 6. d. q. epid. loca. 2. com. 59. d. aff. 3. p. 115

28 Talibus sanè prius adhibitis fomentis, uenam confestim ab initio secare oportet, cum nō dum fixa sint omnia quæ contristant, tum spiritus tum fluxiones. Facilius etenim remedijs patent.

29 Postea reficere expedit, et habita indicationis rōne superiorē uentrē si nō leuē, purgare: inferiorē uero si nō deiecerit, dysmū iniicere. Coctū deide asine lac dabis, bibetq[ue] heminis duodeci nō minus: & si uirtus tolerauerit, sexdecim magis.

Ab ea quæ per sanguinis missionem fit uacuatione, refici hominem roborariq[ue] præcipitur
Septima Classis, CCCCC ij si nihil

si nihil leuatus videatur, ad eam quæ per superiores partes, id est per vomitum sit purgationem agatur. Verum purgans medicamentum neq; nominatim perstrinxit, neq; ipsius fecit delectu. Nempe q; ad morbi magnitudinem virtutisq; robur respicientes vel album veratrum vel ex alijs quæ vomitum cient quicquam exhibeamus nemo ambigit. Quæ autem de aluo inferiore dicta sunt, clara existunt, expolitorisq; haud indiga. Neq; admirationi sit lactis copia, cum anti- quis omnibus ita fuerit assuetum. Quod autem lac asinæ propter humiditatem exhibeant, supra est dictum, atq; amplius, quod non coaguletur epotum, veluti quæ crassa sunt. At cum eo mellis quippiam salisq; miscere oportet.

Synanchus, id est angina, fit cum hyeme vereq; fluxio multa & viscosa ad iugulares defluerit uenas, plurimumq; hæc propter latitudinem traxerint spiritum. Cum autem & frigida & glutinosa fuerit, spiritus obstruit permeationes sanguinemq; coercens, quæ vicina sunt congelat, sanguinemq; ipsum immobilem reddit, & stabilem, quippe cum frigida natura sit & obstructoria, ob id suffocantur linæe lingua, atq; in rotundum acta, flexaq; propter eas quæ linguae subduntur uenas. Nam præcisa quam nonnulli cionida, id est columellam uocant, uena utrinq; crassa apparet. Cum igitur hæc oppleta fuerint, linguae quæ ob siccitatem & sicca & spongiosa existit, inmutatur. Lingua autem ut ex uenis humidam accipit, atq; ex lata rotunda, ex bene colorata liuens, ex molli dura, atq; ex facile flexili stententi contumax efficitur. Eam ob causam cito suffocat, nisi cito aduersus eam pugnaveris. Sanguinem ergo ex brachijs detrahes, & uenas quæ sub lingua sunt secabis, & medicamentis quibusdam attractorijs uteris, calida exhibebis gargarismata, & caput abraades, ceratumq; tum collo tum capiti circumpones, lanisq; circumuolues, molliq; spongia ex aqua calida expressa fouebis. Bibet autem aquam, & mulsam non frigidam. Cremoremq; affinet, ubi ex indicatione in tuto fuerit.

ut in iq. meah. cap. ii.

Siue synanchon dicere uolueris, siue cynanchon: vel alterum quidem horum synanchen, alterum vero cynanchen, siue utrunq; synanchen uocaueris, duas synanches sciueris esse rationes. Nempe ad curationem nominibus opus nobis non est. Consuevit liquidè eam docere longe melius q; ij qui in nominibus monstruosa enunciant. Subscribã aut tibi compediōse doctrinã ipsius peculiarem, suscepto ita exordio. Fluxionum quæ ex capite deferuntur, quedã substantia tenues existunt, aliæ ex crassis viscosisq; humoribus constant. Quæ igitur tenues sunt, hæc latis penetratis uenis in angustioribus detinentur. Tales aut sunt quæ guttur ambiunt. Contrarium autem in crassis contingit, q; non ingrediantur uniuersas quæ strictè admodum existunt uenas, ante. In capacioribus detentæ. Cum igitur in faucium uenis tales impacui fuerint humores, pars in tumorè attollitur, ueluti guttur ex alijs, tanq; gutturis q; faucium strictiores multo existat uenæ. Corpus aut totum vacare excrementis debet & non plethoricum esse geminam ob causam. Nempe tum ob eam quæ in uacuatione est reuulsionem, tum q; uacuato corpore cum a parte affecta quod influit expellimus, id facilius cōsentit, nihilq; si calido aliquo euaporare uolueris, a corpore ipso parti calfactæ mittetur. Corpus igitur totum uenæ facta uacuare oportet, & purgatione, & clysteribus: uerum affectas partes medicamentis astringentibus quæ profluentes retrudant humores, atq; ex infarctis qui non admodum infarcti sunt, & glutinosi & crassi; tum calidis & acribus quæ contentos in membris passis digerant humores. Venæ quæ sub lingua sunt, eam quæ faucibus est phlegmonem sine medicamentis uacuant. Sed quoniam humorum crassi alij glutinosiq; sunt, acrioribus propterea indigent medicamentis, quæ scilicet & secare, & in tenuia diuiderent, & tum glutinosa tum crassa contringere possint. Præterea & ad exteriorum superficiem reuellere oportet circumpositis collo quæ attractoria polleant facultate medicamentis. Nempe colli superficialias partes quàm imas affici est melius. q; spiritus quidem, cum inspirationes fiunt, ad fauces gutturq; irruat, & cum expirationes fiunt, per ea foras deferat. Sæpius uero quæ ad partes prædictas procedunt fluxiones, eæ ad partes quasdam alias exprimente natura transmutantur, atq; interdum principio ita deferuntur, ut rursum aliæ orientur tum faucium tum gutturis fluxionum differentia. Quod autem quæ ad cutem recesserunt, ipsæ quæ in profundum decubuerunt multo salubriora existant, constat omnibus. Commune tamen in utrisq; tum collum tum capitum, a quo fluxiones fiunt, auxilium tibi sit. Sermo hic & synancharum species, & causas, & affectos locos, & curationes docuit. Neq; si uel synanchen uel cynanchen, uel synanchon uel cynanchon appellaret, fuit sollicitus. Qui igitur librum hunc scripsit, neglectis nominibus omnes, qui tum in faucibus tum gutture existunt, arctantq; respirationem affectus synanchos appellatans, duas horum species esse ait, alteram quidem quæ a glutinosa frigidaq; fluxione facta sit, quam pituitosam uocare possis. Alteram uero a calida acrisq; quam si picrocholam biliosamq; simpliciter appellaueris, non peccabis. Priorem autem fluxionem in latiores decumbere uenas ait; biliosam etiam in tenuiores peruenire ostendens. Cætera dictionis sunt manifesta. Ad ea autem quæ retuli, cōuertas animum oportet. & si prima uice non intellexeris, bis & ter lege, & intelliges: ego autem ad secundam synanchi speciem transibo.

Cum æstate uel autumno fluxerit ex capite calida & nitrosa fluxio, quasi ab anni tempore tum acris tum calida fuerit, atq; huiusmodi sit, mordet, ulcerat, spiritu implet, orthopneam parit, siccitatēq; multam, præterea quæ intuenti apparent haudquaquam tumentia uidentur.

Quo modo

30
† At. p. 1. 1. fluxionem.

F

G
† At. p. 1. 1. ad uacuandum

† Esuprymētōs i. firmatis

H

31

A Quo modo & quam ob causam hæc fiant: quoniam à calidis & acribus. Priorem siquidem fluxionem quæ pituitosa est, hyeme, vel vere decumbere ait: hanc vero secundam autumno, vel æstate. In alijs anni temporibus ex proportione ut antea est dictum. Orthopnoeam autem huic superuenire anginae generi ait, quæ insignis nota est angustia, partē ex ijs quæ respiratiōi subseruiunt aliquā fatigantis, ut supra est demonstratum. Quod si hos amplissime aperire os volueris, linguamq; represseris cohibuerisq; ut quæ in faucibus sunt inspectare queas, nullū sanē præter naturam tumorem ut in ante dictis inuenies. quod scriptor explanauit cum inquit, Præterea quæ intuenti apparent *ισχυρά*. i. non tumentia videntur. Nempe quod in faucium meatu inflammatum est, non videtur. quod autem ex apertis videtur, id omne citra inflammationem existit, partesq; non tument. Nempe hæc vox *ισχυρά*, tumentī præter naturam interdum opponitur. Quam vocis huius nunc dictam significationem ignorantes nonnulli dictionem ridicule exponunt. Alij autem *εξοχρίματα* excogitant comminiscunturq; ut & qui ad hunc scribunt modum. Præterea quæ intuenti apparent, *αχρωα*. i. decolora videntur. Cæterum ita affectis fit interdum ut & fluxionis partem recipiant faucibus vicini atq; à tergo sibi ordinatiq; muscoli, vbi & stomachus, qui sapius & ipse vnā afficitur. Post hoc sanē in præsentī dictione scriptū quoq; est quod sequit.

† In. A. C. Græ. legitur *μετασπινδύουσι*. i. permutant.

32 Tendines quoq; cervicis posteriores contenduntur, apparentq; tetani modo intendi.

B Quod deinceps dictum est, magis adhuc guttur affici ostendit. Nempe & vocis generationem in ea animalis absolui parte est demonstratum. Quapropter inquit.

33 Voxq; *απέροωγε*, id est abrupta est, & spiritus paruus est.

Nempe vox omnino *απέροωγε*, id est *απέλλυται*. i. disperit abruptaq; est, passo ut dictum est gutture. Respiratio autem parua redditur propter meatus angustiam. Recensetur autem in commentarijs de difficultate spirandi q̄ longior tempore sit & interuallis frequens. quod scriptor in hunc enunciauit modum,

34 Spiritusq; reuulsio frequens & violentia accedit.

Spiritum, & eam quæ inspirationi succedit expirationē, & eam quæ expirationi succedit inspirationē, dixit. Ex utroq; enim frequēs redditur spiritus. Nam ita affectis quæ inspirationi succedit quies breue tempus habet, similiter & quæ expirationi succedit ante inspirationē. Demonstrationes horum in libris de spirandi difficultate enarratæ sunt.

C 35 Talibus arteria ulcerat, incēditurq; pulmo. neq; externū aerē admittere intrō queūt. quibus nisi ad exteriores partes malū sua sponte pferat, hi grauius inenitabiliusq; habebūt, & pp anni tps, & q̄ a calidis acribusq; id sit humoribus.

† A. strictum.

Arteriam quoq; ulcerari ijs qui ita affecti sunt dictum est & propter humoris acrimoniam, sed pulmonem ardere & viduatū destitutumq; ait, doctrinæ verē sermonē coniungens copulansq;. Nempe in commentario de vsu respirationis demonstratum est, animal in respirationis priuatione non ob substantiæ penuriam perire: sed quod calor natiuus tum refrigerio tum ventilatione destituatur. quapropter non immerito qui immoderatio existit pulmonem accendit. Hanc igitur anginae speciem tum grauiorem tum inenitabiliorem esse priore ait, tum propter ante dicta, tum quod æstiuum autumnaleq; sit anni tempus, & quod ex acrioribus oriatur humoribus. Quæ efficitur ratione ut ea quæ cum coniunctione est dicitio, melior sit quam ea quæ sine coniunctione est. Significat autem ab ijs quæ ante dicta sunt, & propter anni tempus in quo fit, & propter humorem a quo oritur, maioris esse periculi secundam anginae speciem. Non est ergo simpliciter scribendum quod tum grauior tum vitatu difficilior sit propter anni tempus. Quod si & absq; cōiunctiōe scriptiōne seruare q̄ voluerit, cōiunctiōne eā ita subaudire oportet, ut si in dictione esset. Multa siquē atq; alia apud antiquos defectiuo modo scripta reperiunt.

D 36 Si febris hominem prehenderit, vetere excremento descendente, vel nuper cibatum, siue cum lateris dolore siue non, is quieti tantisper permittendus donec cibus primum ad ventrem inum descenderit,

Dictiones quoq; huiusmodi ea quæ libro de victu in acutis morbis apponuntur, Hippocratis scripta nō esse, ostendunt. Non enim qui perfecte de pleuritide in legitima libri huius parte tractauerat, eum rursus hic pauca apponere oportebat.

37 Sumat autem in potu oxymeli. At cum grauitas ad lumbos usq; descenderit, tum uel clysmum dare, uel medicamento purgare oportet. Atq; cum purgatus fuerit, sorbitionem primum, & aquam mulsam, deinde cibaria & coctos pisces ministrare. uinumq; quod aquosum sit, & exiguum noctu, interdū uero dilutam mulsam. Cum uero status male olentes fuerint, balanus uel clysmus confert: si non, bibentem oxymeli tantisper cohibere oportet, donec ad inferiorem aluum descenderit, deinde clysmate subducere conuenit.

Indefinite indistincteq; dictum est, quanquam quod hic scriptum est, definite distincteq; in legitima libri huius parte dictum sit, & quæ post id vsquequo piscium meminit Hippocrates.

Septima Classis,

ssssss iij quoniā

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

quoniam adhuc de languentibus in libro ipse agebat, & non ijs qui ex morbo reualefcunt. B
 tera dictionis manifesta sunt.

At si liquidam alium habenti causus supermenerit, si tibi purgatio idonea uideatur, eam non tribus primis diebus 38
 adhibebis, sed quarto.

Quod in tempestiue quidem h. de causa egerit, predictis scilicet in principio tum differen-
 tijs tum curationibus, nemo est qui ignoret. Nempe & dictiones ex mente sunt aphorismi il-
 lius, Cocta medicari & mouere, non cruda, neque in principio, nisi turgeant. Plurima uero non
 turgent. Quidam aliter scribunt causas ab initio medicari volentes ut dicitio talis sint: Intra ter-
 tium diem adhibebis. Expedit igitur non omnino a tertio medicari die: sed ut aphorismus ca-
 nit, In acutis morbis raro & in principijs medicamento purgante uti. Rem ergo secundum apho-
 rismorum mentem definire oportet, scrutariq; cum in principijs purgatione utendum sit, & cum morbi
 coctio expectanda sit. Qui autem vel in principio simpliciter dixerit, vel neutrum definierit, fallit.

Vit. ca. 3. 1. p. 76.

Cum autem purgaueris, sorbitionibus utitor, obseruatis ita febrium accessionibus ut nunquam cum adsunt, neq;
 cum futurae sunt, exhibeas: sed uel cum cessant, uel quiescerunt, & maxime a principio recesserunt. Frigentibus ergo 39
 pedibus, neq; potum, neq; sorbitionem, neq; aliud quippiam huiusmodi dabis. Sed maximè existimato si id tantisper
 obseruaueris, donec ualde incaluerint. Deinde ita quod confert exhibe. Frigiditas siquidem pedum, magna ex parte febris
 accessurae signum existit, quo tempore siquid portigas, maxime profus peccabis. Nempe & morbum non parum augebis.
 At uero cum febris desinit contrario modo pedes reliquo corpore calidiores sunt. Nempe cum augetur, pedes refrige-
 rat, incensaq; ex thorace ad caput flammam mittit. Calore igitur toto ad superiores partes concurrente atq; ad caput
 exhalante non absq; causa pedes frigescent: utpote qui natura, & carne uacè, & neruis abundant, praeterea & a ca-
 lidissimis distantibus locis refrigerantur, sese ad thoracem colligente calore. Rursum & cum febris soluitur: & in minutas
 redigitur partes, calor ad pedes ex proportione descendit. Quo tempore caput & thorax refrigerunt, atq; ob id cibus
 dandus. Nempe cum pedes frigidi fuerint, uenter de necessitate calet, fastiditq; cibum, intenditur hypochondrium, in-
 flatur propter internam turbationem corporis. Mens fixa non est, dolet aeger, lancinatur uellicaturq; uomere affe-
 ctus: & si mala uomuerit, dolet. Ergo cum calor ad pedes descenderit, curritq; urina, & si non sudet, omnia cessant. quo
 tempore sorbitionem dare expedit, nam aliàs perniciosa existit. F

De particulari cibi ministrandi tempore dictum quidem est paucis in legitima libri parte: sed
 æque & nunc prolixius manifestiusq; dicitur, quasi sermo praesens alterius sit explanatio serua-
 ta Hippocratis mente, quam tum in cæteris dixit, tum in eo qd febre ex thorace, hoc est ex cor- G
 de, accendi, atq; in caput flammam mittere ait.

Quibus autem alius per febres perpetuo liquida est, his pedes maxime calfaciens ceromatisq; contegens atq; sa- 40
 scijs obuoluens ita attende, ut reliquo corpore frigidiores non sint. si uero pedes calent, calorificum nullum exhibe, sed
 ne frigescant obserua. potu est utendum quamminimo, aqua frigida uel mulsæ.

διὰ τέλεος idem cum διὰ παντός τοῦ χροῖου, semper & perpetuo significat. At cum multi existat
 affectus, in quibus per totum malum alium liquidam esse cotingit, fieriq; nequeat ut curatione ha-
 beant unam, quo modo saepius est demonstratum, tum abest ut ex dictione quicquam utiliter di-
 catur, ut etiam iacturam facturus sit, qui scriptum curationis modum in affectibus multis iuuare
 crediderit. Nam, ut cetera omittam, cum alius liquida esse possit, tum propter uentris phlegmonem,
 tum propter colliquantem febrem, frigide potus phlegmone maxime contrarius est: colliquan-
 tibus uero febribus conuenientissimus, eo quod didicisti tempore exhibitus.

Quibus per febres alius liquida est, & mens turbata horumq; multi foccos uellit, naresq; fodiunt, & parum qui- 41
 dem interrogatis respondent, sed ex se nihil quod compositum sit dicunt: talia his melancholica esse arbitror. His igitur
 ita habentibus, si uenter liquidus fuerit, contabesciēs, sorbitiones frigidiores crassioresq; exhibendas esse puto, potusq;
 qui sistant, uinofioresq; uel etiam astringentiores. H

Phreniticorum sanè cætera sunt symptomata: sed uentris liquidum symptoma interdum qui-
 dem in phrenitide fit, non tamen id proprie ipsi inest, quapropter alium liquidam ex distinctioe
 curare expedit. phrenitim uero alia seorsum persequi sanatione, in ea autem qua auctor scripsit
 sanatione nullo pacto animi intentionem ad phrenitidem dirigit, sed curare eum magis uelle ar-
 bitror affectionem quandam ex uentris quidem parte aliqua prodeuntem, sed caput ita ad con-
 dolentiam trahentem, ut ex uentris affectu desipiat. Talia autem non recte melancholica esse di-
 ctum est. Magis enim ea a flaua proficiscuntur bile, cohibita aluo.

Quibus item febribus uertigines a principio, & capitis pulsus sunt, & urina tenuis, his ad indicationes usq; febris 42
 accessionem expectare oportet. qd si delirent quoq; nil mirum.

rit. ca. 3. aph. com. inf. ca. 3. ca. 3. com. inf. ca. 3. ca. 3. aff. 8.

Cum caput circūagi uideatur, diuosis, i. uertigo uocat affectio: cum autem & tenebricosa simul
 fuerit uisio, σκοτισμός, id est tenebricosa uertigo appellatur. fit autem ob inordinatam spiritus
 flatuosi motionem, qui uel in capite localem habet generationem, uel sursum ex infernis fertur
 partibus }

A partibus. Omnes autem spirituum huiusmodi generationes turbationem indicant, ob quas & cum symptomatis tumultuosis iudicationes fiunt. Scire etenim oportet affectiones huiusmodi medium quodam modo obtinere tum earum quæ periculo vacant, tum perniciosarum. Cona siquidem caliditas nativa corporis humores tum dissoluere, tum effundere: sed tenuare ipsos & per inuisibilia foramina excernere non potest. Cum vero perfecte languet, (hoc est ἀσθενεία) neque solvere incipit, atque ob id spiritus flatuosus non summe languente nativa caliditate ortum habet. Languere igitur periculo omni vacat. Natura siquidem morbo superior existit. Verum maxime languere letale est. Natura enim non parum à morbo vincitur. Cum autem non vincitur, prædicta fiunt symptomata: atque postea quæ agrotauerit, iudicationes absoluuntur, aliæ ad salutem, aliæ ad mortem. Pulsus autem qui in capite fiunt, id est sensibiles arteriarum motiones, caliditatis multæ symptomata existunt: Ob quas sæpenumero deliria fiunt. Ad hunc itaque modum vniuersim habentibus quæ dicta sunt, cum, ubi quis parum valere cœperit, ab vrinarum quidem tenuitate cruditas morbi iudicetur, caput autem flatuoso impletum esse spiritu significant vertigines cum pulsibus, scire oportet naturam haudquaquam quiescere: sed interdum contentos in corpore prauos humores ita aggredi, ut à bonis eos separet, atque quouis modo excernat, vel ad eam quæ minus præcipua sit reiciat partem. Prædictus igitur sermo ad antedictorum prænotionem præensionemque maxime confert. Nempe interdum ab initio morbi febres quidem moderate fiunt, sed symptomata huiusmodi caput infestant propter exustionem, vel exhalationem humorum in ventriculi corpore contentorum. Sanè capitis solius quouis aliter modo habitus caliditatem, balneum iuuabit, ptissanæque cremor pro sorbitione satis erit. Verum cum spiritus calidus flatuosusque ob humorum prauitatem ad caput fertur, lauare hos non confert. Tute igitur singula hæc facienda sunt. Definitio autem affectionum vna sola est ex vrinarum cruditate & concoctione. quorum auctor recte meminit inquiring, Vrina tenuis, quod sæpius cruditatis signum esse est pronuntiatur. Quo fit, ut nullus sit medicus qui in morbis huiusmodi negligenter vrinas contempletur.

43 *Quibus principio urine & nebulse & crasse existunt, hos annuentibus ceteris purgare conuenit. Quod si urine inter initia tenuis fuerint, tales non purgabis, at si uideatur, clysterem exhibebis. Tales autem ita curare confert.*

Siue ipsæ quæ in antedicta oratione relata sunt hæc confundit, siue non, quod ex ipsis vtile quis habere commune potest, scilicet corporis purgationem prorsus vitare oporteat, cum in humoribus adest cruditas, id manifestauit, inquiring, Vrinas tenues: tanquam crassæ coctionis notas habeant. Iam hoc ipsum substantiam indicat, & verbum hoc νεφελωδία, i. nebulosa, vrinas significat nebulas habentes. Nempe nigras adiecit, si nos eas audire voluisset. Multa siquidem nomina communia citra distinctionem dicere consueuerunt, cum id quod in significantijs rerum melius est, declarare voluerint. Sic sanè cum iudicationes ad salutem fuerint, simpliciter dicunt, iudicatus est. De functo vero iudicatio, non simpliciter efferunt, sed hoc totum iudicatus obiit. Præterea cum quis excretam bilem simpliciter dixerit, pallidam, & non nigram intelligimus. Sic certe & impræsentiarum vrinas nebulosas audire oportet eas quæ albas habent nebulas, quæ coctionis notæ existunt. Quoniam igitur cocta medicatur, ob id & nunc ita scripsit libri huius author. Tales autem ita curare confert. Nihil autem de sanguinis missione locutus, ea particulatim enarrat ex ordine omnia, non quod interdum ita habentibus, sanguinis missione opus non sit, sed quod nunc sola alia docere velit. Nempe de sanguinis missione abunde supra est dictum.

44 *Corpus quieti permittere, ungere, & equaliter contingere oportet, mulsamque aquosam bibendam & ptissanæ cremorem vesperi sorbendam dabis. Vntrem ab initio clystere duces, sed medicamenta purgantia non admouebis. Nepe si vntrem moueris, vrina non maturabitur, febrisque citra tum sudorem tum iudicationem in locum protrahet tps.*

D Sermonem quoque hunc percurrit, scopum in eo habens eam quæ cum moderata calfactione sit quietem. Cremorem autem ptissanæ ab initio elargitur, quod mulla ad vigorem vsque & iudicationem sufficere non possit. Morbus siquidem crudus est, & longe absunt concoctiones. Præterea mulsam quæ aquosa sit, adhibet propterea quod aquam per se & solam nihil boni habere demonstratum sit. Vesperi autem ptissanam mauult exhiberi quam mulsam. Nempe cum antea in legitima libri huius parte didicerimus ptissanam mulla posterius exhibendam, melius fuit & nunc ita dicere. Mulsam quidem prius, posterioꝛe vero ptissanā exhibe. At vero cum vesperi pro posterius dixerit particulariorum efficit doctrinam & non vniuersaliorum. Cur autem eos purgare haud velit, in quibus summa inest cruditas, causam recensuit epilogisticam magis quam analogisticam: quam recensere ad eum spectat, qui quod sit, sola citra logicam indicationem experientia nouit. Dogmatici autem viri erat docere quam ob causam purgantibus nobis ita habentes non coquatur vrina, febrisque sine sudore & iudicatione per se ueret. Perfectius quidem & diligentius alibi hæc omnia sumus contemplanti: sed impresentiarum quod præsentem enarrationem prodesse possit, summam dicemus. Tu ergo animus ad me conuerte. Cum facultates, ut scis, quatuor sint, atque inter eas non minime valeat alteratrix, per quam dispensatis ab ea corporibus natura alimentum assimilatur, coctio nuncupatur nutrituræ substantiæ

Gal.in lib.Hipp.de vict.rat.

permutatio secundum qualitatem existens. Natura igitur assumpto in ventrem deuoratoq; alim^B mento, a cæteris quidē motionibus cessare debet, vt soli quod coquēdis deputatū sit operi vacet. sed auxilio externo aliquo indiget, si aliqñ imbecillior reddita fuerit, quo modo & in ea humorū quæ in venis sit concoctione contingit. Quiete quidem indiget sequentem ante caliditatem, q̄ calfactum, frige factumq; vel exsiccatum, & humectatum sit, singulis horum alio & alio tempore factis. Ob id igitur qui hæc scripsit, hominem curari voluit quieti permissum, vnctū, & æqualiter vestimentis obuolutum. Nempe aduersus vim febris humiditatem eam quæ vnctionibus comparatur, remedium esse putauit, præter q̄ quod neq; valenter calfaciat neq; refrigeret, sed leniat mulceatq; quibus maxime indigent quæ coquantur maturanturq;. Quod si hæc coctioni humorū conferant, purgationes cōtrariæ existunt. Nepe corpus vehementer mouētes frangūt. Tali siquidem virtute prædita sunt oīa quæ purgant medicamenta. Hæc est ergo causa cur purgationes coctionibus aduersentur. Ad eā autem quæ sermoni huic continuatur seriē pergamus.

Cum iudicatio propē fuerit, sorbitionem ne dederis, si perturbetur: sed cum perturbatio desierit, atq; in melius profectum sit. Obseruandæ autem febrium omnium iudicationes, sorbitionesq; hoc auscendæ tempore. 45

Mentem Hippocratis hoc in loco seruat, qui librum hunc scripsit. In principio quidem mul^F sam & prillanæ cremorem exhibens: & cum prope est iudicatio, cremorem tollens.

Consueuerunt febres hæc protrahi & abscessus habere, si aurium quidē ceruicisq; infernæ partes frigide fuerint. q̄ si frigide non fuerint, alias mutationes habent. Nempe sicut è naribus sanguis & ventres his turbantur. 46

Quibus vrina ob humorum cruditatem tenuis est, his iure optimo protrahuntur febres, quæ ante coctionem solui nequeunt. Quod autem tales per abscessus iudicent, sepius iam est dictum Rarius autem & per excretionem solutiones horum fiunt. Vtrum autem in superiore corporis parte vel inferiore abscessus generabitur, quæ hic dicuntur, ijs quæ in prognostico scripta sunt, concordant consentiuntq;.

Quibus febres graues & implacide sunt, & hypochondria contendunt, iacentesq; egri sese continere non possunt, atq; extrema frigesunt, absolutissima tum custodia indigent, eosq; ita degere oportet ut nihil præter oxymeli aquosum tangant, sorbitionem autem non dabis donec sese malum remiserit, & vrina maturentur. 47

αὐτὸς δὲς febres appellat in quibus egri ἀσώτῳ. i. grauius afficiunt, atq; implacide molesteq; habent. τὸ δὲσ φασὶν autem, id est difficilis tolerantia atq; implacitas inquietatioq; sequitur interdum febrem stabilem & æstuosam, sæpius quoq; & stomachi malitiam. Os autē ventriculi ita me dicentem nunc audi. Incepit ergo à febribus ipsi, αὐτὸς δὲς. i. graues & implacidas inquiens, & hypochondria contendentes, deinde ad febrientes pertransiit. Nam q̄ iacentes sese continere non possunt, de febrientibus est dictum: veluti & extrema refrigerantur. Iacentes autē sese non continere, grauius languentium, atq; difficulter ferentium, implacidiorumq; & inquietorū nota est. Extrema autē frigere, magnæ viscerum phlegmones, quæ ex crassis succis orta sit, vt antea demonstrauimus, cum de secūda causi specie ageremus. Quod si vehemens frigus fuerit, q̄ virtus valde infirma sit, iam tibi coniectura est. Non immerito igit̄ ita languentes, plurima tum custodia, tum diligentia indigere ait. Dat autem & ipsi non absq; causa oxymeli, vt pote crassos glutinososq; propter humores fatigatis. Adiecit autem sermoni aquosum tanq̄ contrarium illi, quod his exhiberi solet, in quorum pulmonibus tales continentur humores. Nam acrius longe in illis esse conuenit, q̄ propter longam in distributione ad affectam partem delationem de necessitate soluatur virtus. his vero tale hypochondrio incurfat, quale epotum est. Nullo autē pacto sorbitionem ita habētibus dare prius, q̄ morbus ad maturitatem deductus fuerit, indistincte est pronunciatum. seruantibus nobis quod edocuit Hippocrates: Adijciendū sermoni si æger suffecerit, quod̄ vt patet̄ forte prætermisit.

Iacere autem in conclauis obscuro debet, & lecto maxime molli diuq; positum eum sustinere, & quamminime sese proijcere & iactare. Nempe id tales maxime iuuat. 48

Nunc decubitus obscura in domo, non tanq̄ maturatorii auxilium, sed tanq̄ difficilis tolerantia inquietationisq; quæ ob αὐτῳ, id est molestia angoremq; sit, correctorium voluit. Gratia cuius & lecti mollis meminit. Tentare autē seipsum non proijcere, sed conuiescere, laborati modo vtroq; cōmodat, tanquā & morbi totius concoctionem iuuans, & virtutem ipsam conseruans.

Hypochondrium autem lini semine illines, cauebisq; ne cum apponitur, frigescat. sit autem tepidum ex aqua & oleo coctum. 49

Mollit lini semē, idq; habet vt non manifeste calfaciat: q̄ maxime expostulat phlegmone oīs. Et sanē tactu tale ipsum ostēdit, quale & secūdū virtutē est, per q̄ tepidū ipsum adhibere p̄cipiēs. Ceterū aque & olei mistura tepidā generant caliditatē, mollitq; & mitigat: vt pote moderatā habēs facultatē, Cuius potissimū esse debet, vt demonstrauimus, quæ & maturat & p̄ halitū digerūt.

Coniectura

H
† tanq̄ mans
festum.

A Coniectura autem colligere oportet ex vrinis quidnam futurum sit. Nempe crassiores pallidioresq; meliores: tenuio
 50 res uero et nigriores, perniciose magis.

Non quicquid futurum ex vrinis docet, sed vel salutem vel mortem. Salutem indicant crassiores & pallidiores. Crassiores autem dixit tenuibus & non naturalibus comparas, ut & paulo ante intelligere voluit. Neque enim crassas, neque tenues quae secundum naturam habent dixeris, si recte volueris interpretari. Porro tenues & nigrae, deterrimae sunt. A tenuibus siquidem solis, morbi cruditas indicatur. Nam quod exacte tenue est, id aquosum est, quapropter & album. Sed praenotiones ex vrinis in commentarijs prognostici dictae sunt.

§1 Si autem mutationes habent, tempus indicat, morbusq; de necessitate modo ad peius, modo ad melius permutat inaequalitate.

Nempe si id & in laborantibus obseruaueris, vere hominem ex vrinarum varietate in longius decidere tempus reperies, atque medias incurrere permutationes. Plures namque significantur affectiones, quae non eadem egent curatione, neque aequalem habent solutionis praefinitionem.

§2 Inconstantes febres donec consentiant finire oportet: ubi autem constiterint, uictu et curatione conuenienti pugnabis,
B quod naturale est contemplatus.

Febres inconstantes dixit, in quibus nihil καθεστώς, id est constans quietumque existit, quod significat τὸ βέβαιον, id est certum compertumque. Sunt autem certa quae in periodicis & vrinis apparent. Sed periodici principium non ostendunt primis diebus: vrinae uero superueniunt alias alias, & saepe numero ter quaterque interdiu & noctu meiere contingit. Dissimilesque inter se apparent vrinae. Formam ergo talis febris inconstantem esse ait, quod idem est perinde atque diceret non exacte formam unam seruantem. Exposui tibi exactas februm formas & in commentarijs de februm differentijs & in secundo iudicationum libro. In huiusmodi itaque febribus non in principio uictu uti praecipit: sed finire donec qualisna sit febris cognoscamus, & tunc uictus formam praefinire.

§3 Sunt autem facies aegrotantium multae.

ὄψεις, id est facies dixit, quasi differentias, vel modos, vel species. Aegrotantium uero, pro ijs qui aegrotantibus fiunt morbis. Nempe sepius est demonstratum eam esse antiquis omnibus consuetudinem, ut a pathematis ad patientes: & a patientibus ad pathemata transferant appellationes. quasi februm vel febrientium differentias dicere nihil referat. Sic & pleuriticorum vel angina laborantium, aut pleuritis vel anginae. Facies ergo dixit laborantium, quoniam eos oculis contemplantes reperimus differentias.

§4 Quod sit, ut animaduertere debeat medicus ne quamquam occasionum ignoret.

Quod manifestas causas graece προφάσεις, hoc est occasiones appellet, didicimus. & sane nunc eam de his appellationem ferre constat. Infert igitur.

§5 Neque eas quae ad ratiocinationem spectant, neque quae in numerum parem uel imparem apparere oportet.

Quasi causarum alias quidem manifestas absque ratione artificiosa cognoscant omnes, alias uero soli qui ratione artificiosa utuntur. His quoque & attendendum ait quas in numerum parem uel imparem apparere oportet.

§6 Maxime uero numerus impar est obseruandus. Nempe hi dies in hanc uel illam declinantes partem reddunt laborantes.

D Dies impares multa pollere uirtute non simpliciter, sed in acutis morbis est intelligendum, quod insignes in utranque tum salutem tum mortem mutationes efficiant. id enim significat uocabulum quod graece εἰς ἄρῃς, id est huc & illuc declinantes dixit. In acutis quidem hi sunt, tertius, quintus, septimus, nonus, undecimus, decimus quartus, & decimus septimus. In longis, sexagesimus, & octogesima. Medij horum sunt uigesima, trigesima quartus, & quadragesima. Impares autem & hi.

* Aliqui cod. habent trigessimus

Vit. Uyam f. 141. 6

§7 Obseruare autem oportet primum diem quo aeger parum ualere cepit, principiumque unde et quando inspicere existimatur si quidem id scitum praecipuum. Cum autem aegrum interrogaueris, atque omnia fueris perscrutatus: in primis quidem quoniam habet caput modo, si dolore careat, nihilque graue in se habeat: deinde si hypochondria laterumque dolore infestentur, si uidelicet hypochondrium laboret, uel attollatur, uel obliquitatem habeat, uel satietatem, aut laterum doleat, simulque cum dolore tussicula fuerit, uel tormina dolorue uentris: cum in quam horum quippiam hypochondrio aderit, potissimum uentrem clystis soluere oportet. bibat autem mulsam calidam coctamque. Ad haec perdiscendum si cum exurgit, defectu anime corripitur, et si facile spiret. Inspiciendum quoque utrum ne deiectio nigra admodum colore fuerit, uel sincera qualis sanorum existit, et si febris exacerbet in tertium diem. Nempe in huiusmodi morbis, tertianae considerandae sunt exacerbationes, conspicienda praeterea et alia, et si quarta dies tertiae quippiam simile attulerit. Nam tunc aeger in periculo est. Quantum autem ad signa attinet, nigra deiectio mortem indicat. Quae uero sane similis, cum omni die apparuerit, salutem.

Obseruandam

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

Observandam in primis ait primam esse diem, in qua morbi causam cognosci iubet. Nempe hæc oratio *ἔσθ' ὅταν καὶ ὄρε*, id est unde & quando quisnam sit morbus indicat. Interrogari aut precipit in primis quidem quonam modo habet caput, mox hypochondria, deinde latus. hypochondria quidem si dolor quispiam afficiat, vel attollatur, vel quandam habent *σκολιότητα*, id est *ἀνομολιαν*, id est obliquitatem siue inæqualitatem, quod in prognostico hac dictum est oratione. Si inæqualiter affecta sunt dextra ac sinistra parte. Vel si *κόρον* habent inquit, quod ciborum repletionem esse arbitror. Interrogari quoque & alia, quæ in dictione sequenti habentur, iubet. Deinde hypochondrijs ita affectis solvere aluum clysteribus præcipit: mulsamque bibere calidam & coctam, Sed indistincte hæc locutus deinceps scribit, Ad hæc perdiscendum si cum exurgit, defectu animi corripiatur, & si, inquit, facile spiret: quod defectu animi correpto opponitur. Conspiciendam præterea iubet deiectionem vtrum ne nigra sit, vel sincera & inculcata, qualis in sanis esse videtur, veluti & si febris in tertiam exacerbet diem. Et si his ita habentibus quarta dies tertiam quippiam simile in accessione attulerit, periculosam eam esse asseuerat. Nempe quartam diem, quæ septimam index est, rem nouam edere ex grauibus est notis. Rei aut nouæ editio designatioque patet omnibus. Nam si prima die & tertia accessio fiat, & secunda facta haudquaquam fuerit, quæ quinta accessionem habitura sit par est, & non quarta. quapropter si quarta habuerit, mali cuiuspiam alterius generationem demonstrat. Si autem & nigra deiecerit, mortem indicat fore. Tu autem multa ex dictis prætermittens, memoriam rei huius habe. Nam si prima & tertia die proportionalem attulerit accessiōem febris, *†* atque nouiter quidem quarta paroxysmum fecerit, sed æger nigra deiecerit: signum est letiferum. Quod si diebus omnibus sanis similia deiecerit: salutem ægro spera.

Cum autem uenter glandi non obediens, spiritusque tum placidus, tum quietus fuerit, surgensque æger in sedem, uel dum in lecto est animæ defectu corripitur, si hæc uel mari uel fœmine inter initia fuerint, delirium fore expecta. 58

Confusa est dictionis huius intelligentia. Nempe ubi glans nihil profecerit, videturque æger placidus quietusque esse, si utique & cum exurgit defectu animæ corripitur, delirium expectandum, perperam dictum esse mihi videtur, cum rei huic neque experientia, neque ratio patrocinentur, quæquam tale quippiam aliquando fiat. Prænotiones tamen non eorum sunt quæ raro accidunt, sed eorum quæ semper vel magna ex parte.

Manus quoque contemplari oportet. Nam si tremula fuerint, huic sanguis è naribus profluet.

Sermo quoque hic neque quod continuum est, neque quod magna ex parte fit, sed quod raro accidit docet.

Nares quoque inspiciendæ. Nam si per utraq; spiritus equaliter trahatur, et si multus ex ipsis feratur, conuulsio fieri consuevit: {quæ si fiat, propinqua mori est, quam prædicere pulchrum fuerit.}

Cum tremunt manus, nempe ita dicere expedit, si spiritus multus per utranque narem feratur, conuulsionem superuenire ait. Consuevit autem ita appellare conuulsivam affectionem, quæ in musculis naris pinnas mouentibus fit.

Si in febre hyemali lingua aspera reddatur, prebendantque animæ defectiones, huic tametsi febris remitti consuevit, in eo tamen qui per famem sit cruciatus, conseruare ægnum oportet, et aquæ, mulsæque potione et ptisanæ cremore, neque febris quieti est fidendum. Nempe qui signa huiusmodi habent, his mortis periculum impendet. {Ergo cum hæc noueris, optimeque contemplatus fueris, ita prædicere pulchrum fuerit.}

Sunt qui febrem hyemalem simpliciter intelligant eam quæ in hyeme fit, alij eam quæ hyemi peculiaris sit. Ea autem ex pituita est, ueluti æstiuæ ex ipsa bile. Si ergo iquit in huiusmodi febre lingua aspera fuerit, atque animæ defectus, eam periculosam esse est fatendum, atque ob eam rem febrili quieti fidendum non est, si cum prauis fiant tum symptomatis tum signis, ueluti in præsentiarum cum animæ defectu & linguæ asperitate. Non negligenter itaque ait regēdos egros, aquamque & mulsam & ptisanæ cremorem exhibendum. Sed sanè hæc pugnare uidentur aduersus id quod fame cruciandos dixerit. Nam huiusmodi cruciatus qui græce *λιμοκτονία* dicitur, maxime quidē abstinentiam omnimodam significat: aut si non, saltem eam quæ in potibus solis fit victus rationē. *†* Sic sanè & mulsam & ptisanæ cremorem dare permisit. Videtur ergo eos ob id fame cruciandos dicere, quæ qui remissiones huiusmodi quietissimas habent, longo ita tempore in his morerentur, protrahantque, ut falsi circūuentique nonnulli validiorem ministrauerint alimoniam, & potissimum ob animæ defectionem. Quo fit, ut ad victum hūc ijs qui per mulsam atque ptisanæ cremorem multis sit diebus, recte dictus sit ex fame cruciatus, uel inedia.

Cum autem in febris quinta die terrificum quippiam fuerit, uel uenter repente liquida deiecerit, et animæ defectus prebenderit, uel uocis priuatio, uel conuellatur æger, uel singuliat, ex his angustatiorque affici consuevit, sudoresque circa tum mulsacem, tum faciem, tum cervice ab occipitio esse consueuerunt. Qui autem hæc patienter spirituosipaulopost morientur.

Ex his

† Vetus interpres ex græco ita vertit: nos uum quidem si & quarta paroxysmum fecerit: si uero & nigra deiecerit.

59

G

60

61

H

† In antiquis legitur *ὄρε* d. i. iste aut auctor ac si uellet diceret: hic tamē auctor, nō potus solū, sed & ptisanæ cremorē dat. Et ita omnino legendū.

62

- A** Ex his quæ per observationem empiricè à medicis scripta sunt, quædam talia existunt, vt ex semel aut bis conspectis, modi vniuersalis annotationem habeant tanquam sæpenumero in eis dæ & similiter considerari possint. Tale aut quippiam & id est quod nunc dicitur. Nempe contemp-
 platus ægrum quædam liquida quædam deiecisse, atq; animæ defectu prehensum, voceq; priua-
 tum, alium vero conuulsam, et postea vel ambos vel alterum *ἀσάδης*, id est fastidij plenum graui-
 terq; affectum, parteq; tum faciei, tum colli sudantes, deinde obiisse, hæc scripsit quod signorum
 empiricorum concursum existimaret, Sed sanè hæc possunt & stomachicam prægredi syncopē.
 fieriq; valent & propter copiam oppressa virtute, vel ea ipsa alio languente modo. Vnūquodq;
 siquidem eorum quæ dicta sunt, per se malum est, nedum si omnia conuenerint. Nempe ex re-
 pentinis deiectionibus deficere animam periculosum est, veluti & voce priuari & fastidij angore-
 req; plenum esse, partibus vero tum faciei, tum capitis duntaxat sudare non bonum. Quo igitur
 modo hæc tum multa, tum mala existunt, sic & alia quæ in prognostico scripta sunt. Potestq; quip-
 piam hæc inter se connectens videri nouum quippiam docere. Quod si & dictionem obscuram
 ambigamq; veluti ænigma sermoni miscuerit, iam plebeij & ex ea sapientior esse videbitur.
 Admirantur siquidē plebeij quæ non intelligunt. Viro autē qui superuenientia symptomata ab
B eorum quæ morbum indicant, i. pathognomoniconum concursu distinguere nouit, sermo is va-
 rius quidē deprehēdetur, sed inutilis. Nempe pathognomonica syndrome (ita enim Græci sym-
 ptomatam ægritudinē indicantium concursum vocant) morbi speciem demonstrat. Superue-
 nientia vero symptomata mansuetudinem ipsius & malignitatē, eumq; qui singulorum horum
 symptomatum vires didicit, quæ apparēt, tum estimare, tum inter se comparare oportet. Et si quæ-
 dem tum fortiora, tum plura vidētur quàm bona mala, hominem in periculo esse est sciendum.
 Verum si bona malis & fortiora & plura fuerint, de ægro bene sperādum. Quod te facere iubet
 & ipse Hippocrates. Nempe in prognostico singulorum, tum symptomatum, tum signorum vi-
 res particulatim docuit, atq; circa libri finem ita ait, Oportet autē eum qui recte sit, tum conuul-
 turos, tum morituros prædicurus, præterea & in quibus ægritudo pluribus diebus, & i quibus,
 paucioribus permanens sit, signa omnia perdiscere, atq; æstimatis eorum inter se viribus, vt scri-
 ptum est, ferre sententiam. Signorum autē vires æstimari præcipit, atq; ex ipsis prænoscere quid-
 nam futurum sit. Vbi ergo bona malis permixta fuerint, viribus quodam modo paria æquaq; exer-
 citato est opus viro, qui in operibus ea sæpenumero fuerit contēplatus. Vbi vero omnia vel ma-
 la, vt nunc, fuerint, vel bona, cuius patet quod futurum sit. Cum enim deijciētē aluo deficere ani-
C mam signum per se malum sit, pari modo & malum vocis priuatio: si præterea æger nervorum
 distentione conflētetur, vel singultiat, vel fastidij refertus sit, manifestius indicabit periculum.
 Si præter hæc & aliud quodpiam malum superuenierit signum, vt circa faciem cervicēq; sudores,
 atq; adhuc quæ nunc à scriptore huius libri dicuntur, nullo quod bonum sit malis permixto
 signo, quod talis de necessitate ex signorum malorum aceruatione morietur, notum euadit. Adie-
 ctum autem in fine dictionis *πνευματώδες*, id est spirituosum facti, tāquam ænigma, ceu quippiam
 eorum quæ de necessitate fore conceduntur, quicquid significet, siue spirituum copiam, quibus vè-
 ter inflari possit, siue magnam & frequentem respirationem. quam sanè his quas comitatur as-
 fectionibus haudquaquā bonam esse didicimus, veluti & eam quæ ventris est. Quapropter ve-
 stiganda alia signa non sunt, his de necessitate antegredientibus. Nondum enim ex his veluti ex
 nonnullis quæ casu eueniunt, futurorum secūra quædam fit prænotio.

* *Αλ. ἀσάδης*
 i. obscura

- 63** Quibus per febres crura tuberculis afficiuntur, eaq; tractu temporis manente etiamnum febre non maturerint, fau-
 cibsq; haudquaquam tumentibus inepserit suffocatio, non maturerint inquam, sed extincta sint, is sanguis è na-
 ribus fluere consuevit, qui si multus fluxerit, morbi solutionem portendit: si non multus, morbi prolixitatem. Quo mi-
D nus vero fluxerit, eo deterius & prolixius erit malum, quod si & alia facilia fuerint, pedum dolores sunt expellendi, qui si
 pedē affecerint, & dolorosus persueret, inflāmeturq; & non leuetur, dolores post paulo ad cervicē perueniēt, clauicula-
 lāq; & pectus, & articula. Nepe & hic tuberculosis fieri debet. Quibus extēlis, si manus uel contrahātur uel tremulae
 fiant, talem nervorum distentio prehendit, & desipientia, supercilij oriuntur quæ *φλυσάκια* uocant, ruboresq; ægrum
 habent, & ex palpebris altera ad alteram germinat, dura prehendit pblegmone, tumet uehementer oculus, & deliriū
 ualde crescit, intenditurq;. atq; noctu magis quàm interdiu indicatur. Signorum autem multa sunt in numero impari
 magis quàm pari. Vtro tamen horum fiant, perniciosi superueniunt.

Qui librum hunc confecit, is hæc omnia quæ dicta sunt, deinceps inter se cōtemplatus vniuer-
 salem quendam particulari ex observatione sermonem temere fecisse mihi videtur. Melius si-
 quidem erat, si quo Hippocrates modo in epidemijis {morbis} scribere consuevit, is ita fecisset præ-
 fatus quidem ab initio patientis nomen, deinde dies in quibus singula facta sint, narratione asse-
 cutus, vt & in ipsis quæ nunc dicta sunt symptomatis facere potuit. Nempe in cuiuspiam cruri-
 ribus orta sint tubercula, eaq; non recipiant maturitatem, febricit quoq; is, & suffocationē incur-
 rens ab his liber sit tuberculis, existimabit profecto quis sursum factam humorum qui crus in se
 stabant transmutationem, quæ in horum trāsitu suffocationem homini peperit. Si ergo talis, (vt
 Hippocrates dixit) euasurus est, profluere per nares sanguis poterit, qui si multus fuerit, morbum
 soluet:

soluēt: si non, protrahetur agritudo. Et si reliqua bene fiant, succedantq; rursus ad pedes decūbere huic dolor poterit. Quod ita factū esse statuitur, veluti ex his hominē *πυριφλεγμῶν* factum esse, quod caliditatem multam circa pedē manifestare consueuit, vel febrem multam igneamq; & flagrantē. Et si post hæc non soluta fuerint symptomata, reuersa iterum ad superiores partes humorum copia dolores pariet ī collo, clauicula, humero, & pectore. Vt autē huic omnia hæc absq; ratione contigerunt (nempe id extincta esse fuit) ita manus tremulas factas esse statuitur. deinde neruorum distentionem, q; ad neruofas partes decubuerit humorum copia, principiumq; ipsorū prehēderit, vnde desipientia, subsecutā esse. Contemplatus igitur auctor quēdam ex ijs qui ita affecti sunt, *φλυκταίνων* in supercilijs habentem (nēpe id significant *φλυζόμια*) omnibus ita habentibus futurum symptoma hoc temere pronunciauit. Idēq; de ijs quæ continuata serie scripta sunt, sermo existit. Nempe quod vni ita affectorum vel duobus factum est, id ad omnes extēdens, ait & ipsos rubores habere, & ex palpebris alteram ad alteram germinare, duram quoq; fieri phlegmonem, & vehementer tumere oculos. Quorum cætera quidem cuius patēt, sed ex palpebris alteram ad alteram germinare est ambiguū, vtrum ne significare voluerit, quandam ex parte earum exurgentem consertionem, vel carnosam quandam germinationem, ab altera quidē enascentem, sed ad alteram sese extendentem. At vero si rei huius quo pacto inuētio quippiam utilitatis afferret, de ea amplior fusiorq; foret scrutatio.

Hos si ab initio purgare uolueris, id ante diem quintum facito, ubi uenter murmurauerit, si non, a medicamentis abstineto. Verum si murmurauerit, fuerintq; excrementa biliosa, scammonia mediocriter purgato, quantum uero ad aliam pertinet sanationem, quamminime exhibebis tum potus, tum sorbitiones, ut melius æger habeat, nisi decimanquam fuerit egressus.

Sanationē prædictæ concursionis scribit, quam nominatim perstringere mihi, ut dixi, nō placeat, cum etiam & sanatio nihil cōmune habeat præter ea quæ sepius ante sunt enarrata. Ait siquidem considerandam aluum, quam per murmurationes cognitam, purgandam esse præcipit. & si biliosa deorsum repant, scammōniam biliosa expurgatē exhibet. Quod uero ad reliquum sanationis attinet, sorbitiones perquam exiguas ministrari præcipit, quousq; decimum quartū pertransierint diem, qua oratione morbum ante decimumquartum diem coqui non posse significatur.

Cum febricitanti decimoquarto die uox intercepta fuerit, tantum abest ut morbus celeriter tum solui, tum discedere consueuerit, ut etiam diuturnitas ipsi indicetur. Cū ergo in eo die apparuerit uocis interceptio, morbus protrahitur.

Dictio hæc his superfluit qui mala symptomata maiori prædita esse facultate didicerunt, cum in diebus iudicatorijs apparent. Nēpe qui librum hunc scripsit, nunc in re vna quæ decimoquarto diei est particularis, hoc est usus vniuersali. Nēpe ut diebus cæteris iudicatorijs, sic & decimaquarta si malum aliquod symptoma apparuerit, id maiorem habet efficaciam. Annotare autem oportet quod futurum est, neq; simpliciter, neq; ut res tulerit, sed cum definitione. Nam si ex signis bonis quæ maiore habent efficaciam, laboranti quædam affuerint, longiori tpe saluari æger poterit. At si nullum tale fuerit, morietur, nequeunt morbi cōcoctioni satisfacere virtute. Qui igitur hæc scripsit, prolixiorē omnino fore morbum male pronūciauit. Nempe & is cito mori potest cui uox decimoquarto die interrupta est, si cū sæuis alijs notis factū fuerit hoc symptoma.

Cum febricitantis lingua quarto die turbata quædam loquitur, uenterq; liquida biliosa deicit, talis delirare consueuit. Sed obseruare oportet quod euenientibus succedit.

Id quoq; & in alio quodam die apparet, verum si quarto apparuerit, in primis periculosiorem septimum fore demonstrat, id est quæ illo die futura sunt.

In acutis morbis quæ æstate & autumno fit repentina sanguinis destillatio, robur, multamq; in uenis inflammationem significat. Itemq; q; postero die urina tenuis apparebit. Et si æger atate floruerit, fueritq; corpore ob exercitatioes bene camoso uel melancholico, uel ex potatione manus tremule fuerint, delirium uel cōuulsionem prædicere bene est.

Dictio quoq; hæc symptomatum multorum quæ non in ægro omni coeunt conueniuntq; implicationem permissionemq; habet, quo fit, ut inutilia sint, quæ ad hunc scribuntur modum, cum doctrina ab vniuersalibus recipiat commoditatem, quo Hippocrates modo facere consueuit. Dictum autem est quod vniuersalium, quæ quidem perpetua sunt, primam habent virtutem utilitatemq; quæ uero magna ex parte sunt, secundam. Quod si anceps quippiam uel rarum fuerit, id ad doctrinam inutile censetur. Quæ igitur recensuit, particulatim contemplerur, atq; ante omnia quod primo est dictum. In acutis morbis, quæ æstate & autumno fit repentina sanguinis destillatio, robur, et multam in uenis inflammationem indicat. Melius siquidem erat, pronunciare quod robur uenas curatione egere indicaret. Nouimus enim quod sanguinis è naribus stillationes malum semper quippiam esse ait, propterea quod natura quidem concupiat quod superfluum est excernere, sed ob propriam imbecillitatem nequeat, uel sanguinis crassitatem, uel partium densitatem, uel quædam ex his, uel propter omnium concursum. Cum autem malum semper hoc

id est p. proreth. com. p. f.
et i. 47. et 3. 49.

A per hoc signum fit, magisq; quod primis tum æstatis, tum autumnî temporibus virtutem ipsius intendi contingit, (nempe in eis diebus flava redundat bilis, ambiensq; nos aer calidus est: quo fit vt sanguinem vtranq; ob causam, bene fluentē esse oporteat) magnitudo quædam causæ indicatur propter quam fluere inhibetur, quam robur esse ait, forte denitatem ita appellans: Quod porrò ita affecti venarum curatione egeant, nondum ostēdit, prius quàm astruat quamnam dicat curationem, nec tamen dixit. Prædictionem præterea primam dixit, quod scilicet postero die vrina tenuis apparebit, non solo eo die de necessitate crudis apparentibus, verum quoq; & alijs præcedētib; . Conuulsionem quoq; & desipientiã fore ait, si laborans ætate floruerit. Præterea & exercitati, & bonæ ipsius carnositatis meminit, & temperamēti. Nempe melancholicus, nomen est temperamenti. Huc adde q; ex potatione eū manus habere tremulas ait. Hęc ergo symptomata possunt inter se complicari, non tamen de necessitate, neq; magna ex parte succedent desipientia & conuulsio.

68 Et si paribus quidem diebus superuenerint, melius: in iudicatione autem perniciosum, nisi multus abunde effusus sanguis uiam redundantiæ fecerit, uel per nares, uel per sedem, uel per abscessus, uel commutationes, uel ad hypochondriorū dolores, uel ad testes, uel ad crura. Coctis autem his, uis patent sputis, urineq; excernuntur crassæ, leues, & albe.

B Gemina est scriptio in hoc verbo ἐπιγίνεσθαι, id est superuenire, vna quidem scripta per τ elementum tertia syllaba, altera per γ. Verum siue per priorem scriptionem ægros diebus paribus ἐπιγίνεσθαι, id est intendi dixerit, siue secundum posteriorem prædicta symptomata diebus paribus ἐπιγίνεσθαι, id est superuenire affirmauerit, non continuo existit & melius. quanquam id dixit. Neq; enim si pares fuerint, intueri oportet, sed si & iudicatorij. Nempe quartam, quæ par est, & ipse ex ordine paulo ante maximam habere facultatem asseruit. Carterum quod deiceps dicitur, verum existit. Nā si sanguis multus, quouis modo id fiat, excretus fuerit, salutis spem habet. Præterea & per abscessum ipsos, & per commutationem seruari ait: abscessum quidem ferè sua peculiari appellatione declarans: sed commutationem cum ait, ad hypochondriorum dolores, uel ad testes, uel ad crura. Differunt autem inter se q; ἀπόστασις, id est abscessus iudicationē infert, ægrumq; à molestijs omnibus liberat, μετέστωσις autem, id est commutatio, aliarum habet principium accessionum offensionumq; vt & aliud exigat tempus ad coctionem mali corporis locus, ad quem infestantium humorum facta sit cōmutatio. Eam ob causam adiecit, Coctis autem his permeationes fiunt sputis, uel crassis urinis læuibus & albis: signa coctæ commutationis edocēs ex coctis, tum sputis, tum urinis.

69 Febri singultuosa laferpitij succum, oxymeli, daucum tritum propina, galbanumq; ex melle & cuminum in eclegmate, posteaq; forbendum prissanæ cremore dato. Talis autem euadere non potest, nisi sudores superuenerint iudicatorij, & somni æquales, urineq; exierint crassæ & acres, aut in abscessum confirmetur morbus.

C λῦγγας & λῦγγους, id est singultus, appellare consueuerunt. Sunt autē motiones quædam stomachi conuulsoriae, quas quidem fieri aiunt propter immoderatam, vel inanitionem, vel repletionem. Quæ si propter inanitionem fiant, ferè sanationem non recipiunt: si uero ob repletionem fuerint, ab ijs quæ infarcta secant absterguntq; sanantur medicamentis. Quo è numero sunt quæ in hoc loco scripta sunt. Videtur autem & nunc morsus is fieri propter acrimoniam stomachum mordentem, vt cum quispiam piperis plus vel simile quippiam deuorauerit. Et sanè fuerunt ex febrientibus qui in singultu rodentem acerrimumq; vomuerunt humorem: à quo tandem symptomate sunt liberati. uerum febris huiusmodi nequaquam singultuosa appellatur. Nēpe vt singultuosa vocetur, permanere amplius debet singultus, uel etiam per totum morbum simul cum febre exacerbare. Febrē hęc per sudores iudicatorios, somnosq; æquales, vacuatasq; urinas, tum crassas, tum acres sanari ait, talibus quidē uel excretis, uel in abscessum confirmatis.

70 Cocalus, id est nux pinea, & myrrha in eclegmate exhibeantur, bibantq; oxymelitis perquam exiguum.

D Scriptum quoq; & inordinate hoc est. Cōmodius siquidem fecisset, si paulo ante in ea orationis parte qua eos sanauit quibus tum thorax, tum pulmo per sputa expurgari debent, id scripsisset, & non febri singultuosa adiecisset. Et sanè quod dicitur obscurum est et claritate destitutum, Nempe κόκκαλος ab ipso dictus, nō ita, sed κῶνος magis ab antiq; Græcis appellatur, ueluti à recentioribus medicis prope modum omnibus σφόβιλος. Consueuit autem ex eo eclegma conficere ubi maxime pinguis fuerit, id est ubi multam circūfusam habuerit quæ peculiaris sit resinam. Coquant autem fructum hunc in aqua cum prassio, hoc est marrubio, recētī, mox decocto mellis exiguum miscent, coquantq; iterum donec mellis accipiat crassitudinem. quo ad hunc modū confecto medicamento utimur ad thoracis pulmonisq; exuptiones. Quo autem modo & alia quædam medicamento huic sapius immittunt, ita & auctorem libri huius myrrham immittere uerisimile est, quod postea uelut compēdio manifestauit in quib; , Cocalus & myrrha in eclegmate exhibeantur. Potest autem & ipsos qui eduntur cōnos cum myrrha exhibere, atq; huic for tasse

Vit. 2. d. c. 11. sympha. cap. 1. ex d. d. comp. med. lo. cap. 3. et 7. fol. 144.

tasse mel non perperā medicamento misceri intellexerimus. Sunt qui dictionē hanc ab ante scri-
pta separant, seorsumq; scribunt. alij finem ante scriptæ principium huius efficiunt hoc pacto, Si
autem abscessus confirmantur, coccalus & myrrha in eclegmate exhibeatur. vt morbis in absces-
sum confirmatis ea medicamentum esse intelligamus. quod à ratione alienum cenſeo propter id
quod ita infertur, Bibantq; oxymelitis perquam exiguum. Nepe in singultuosa febre formida-
dum acetum præcipit ratio: In his vero quæ in abscessum confirmantur, nequaquam. Eā ob cau-
sam sunt qui dictionem hanc quadantenus quidem antea scriptæ coniungant copulentiq;: sed
quadantenus separant: atq; adiecta coniunctione, autem, ita scribunt, Si autem in abscessum fir-
metur morbus: tanquam de singultuosa antedicta febre id dictum sit, volēte auctore si in absces-
sum aliquando firmari contigerit singultuosam febrem, coccalum cum myrrha exhibere, & co-
piosam oxymelitis vitare potiōem. Syllaba autem vltima verbi huius *firmetur*, id est firmetur, siue
per *z* literam scribatur, siue per *ξ*, nullam quæ insignis sit, facit sermonis mutationem.

Quod si supra modum sticulosi fuerint, bibant aquam hordei.

Quod potum hunc tanq; sitim adimentem exhibeat, est manifestum. Sed melius fecisset si prius
quoniam pacto parare hordeū oporteat enunciaſſet, vtrum ne simpliciter madefacere, vel ex eo
zythum vt huius temporis homines, conficere, vel quouis alio parare modo.

In peripneumonijs & pleuritide ita considerare oportet, si febris acuta fuerit, si dolores lateris vel alterum, vel utrius-
que infestent, & si eger in ea que sursum fit spiritus latione laboret, tussesq; adsint, et sputa educantur, rufa vel liuida,
vel & tenuia & spumosa, & florida, & si quippiam aliud discrepans ꝑ præter ea que didicimus.

Pleuritidis peripneumoniæq; tum magna, tum effatu digna quidē omnia in legitima libri hu-
ius parte sunt definita distinctaq;: sed quæ medicis omnibus patent, ea sunt prætermiſſa. Talia au-
tem sunt quæ impræsentiarum ab auctore scribuntur. Et primum quidem à veteribus empiricis
appellata syndrome. quam veteres affectibus confidentia symptomata appellabant. si videlicet
febris acuta, dolorq; lateris vel alterius, vel vtriusq; & potissimum qui in expiratione fit: Nem-
pe id est, Et si eger in ea quæ sursum fit spiritus latione laboret: tusses adsint, & sputa educantur,
rufa vel liuida, & tenuia, & spumosa, & florida, & quouis aliter modo præter solitum euariantia.
Nempe hoc significat inquit, Et si quippiam aliud discrepans habent præter ea quæ didicimus.
Quæ oia in pleuriticis peripneumonicsq; apparere ait si contingat. Sed hos ita regere oportet.

Si dolor sursum penetraverit, vel claviculam, vel mammam, vel brachium, uenam brachij internam secare oportet, qua dolor afficit parte.

Rursus & in præſenti loco partis legitime sententiam elaborat, quoniam in ea prætermiſſum
est quod simul cum dictis intelligitur adijcitq; illud uenam scilicet secandam recto à latere dolen-
te tramite, quod exposuit inquit, Venam brachij internam secare oportet qua dolor afficit par-
te, sed manifesta vsus breuitate, orationem negligētius percurrit, Nam uenam cubiti dicere de-
buit, cum uenam brachij dixit.

Sanguinemq; auferes pro corporis habitu, anni tempore, etate, & colore, ampliusq; non uentus si dolor acutus fue-
rit, ad animi usq; defectionem detrabes.

Rursus hoc in loco plus quàm mediocriter scopos detractionis sanguinis omnes recēſere co-
natus, quosdam silentio præterijt. Neq; enim virtutis meminuit, neque sanguinis mutationis, nec
vero regionis, nec constitutionis. Plus autem auferre atq; ad animam vsq; defectionē id aucter
agere præcipiens, deliquit sanē in dictione, cum adiecit quam ob causam audere cōueniat. Nem-
pe q̄ dolor acutus sit, plus quidem sanguinis vacuumus: sed fluere sinimus, nō quia acutus sit, sed
ob alia, vtpote si virtus robusta fuerit, floruerit ætas, sanguis abundauerit, & laborantis natura
tum densior, tum durior, atq; egre magis perspirabilis, & sanguinis copiosi fuerit, anni etiam tē-
pus, & constitutio bene temperata: sic sanē & regio. Nempe q̄ ad animam vsq; defectionem san-
guinem auferre non vereamur, nobis ex his accidit.

Clysterem postea exhibebis.

A sanguinis missione clysterem exhibere iubet. Sed melius erat adiecisse: si non sponte probe
deiecerit alius.

Si dolor sub thorace fuerit, ualdeq; infestauerit, pleurítico uentrem subpurgabis, nihilq; dum purgabitur dabis. à
purgatione autem oxymeli, uerunt amen purgans medicamentum quarto die ministrabis, & tribusq; primis diebus cly-
steres exhibebis, quibus si non leuetur, ad hunc purgabis modum. Custodies deinde ægrum donec ad febris priuationē
& septimum peruenerit diem, qui si in tuto esse uideatur, in primis exiguum tenuemq; cremorem, eumq; melle miscēs
dabis, si uero facile reuocatur, & facile spirat, lateraq; non doleat, sensim crassiorē copiosiorēq; et bis die ministrabis.

Pleuriticum nominauit, id quod ab Hippocrate in legitima libri huius parte est dictum. ubi ita
habentes

dem et cur. rat. & sang.
mils. cap. ibi Gal. Vid.
ca sup. in 1. d. morbis. i. g. 2.

71

F

72

Præter ea q̄
fieri consueue-
runt, habeant,
hos ita regere
oportet.

73

G

74

75

76

A habentes pleuriticos purgat. facit autem id duobus modis. Quarto vero die medicandum indistincte pronunciauit. Neque enim inter initia aliquid remediorum huiusmodi aegro iniungere oportet desumpto a numero dierum scopo. Sed quod Hippocrates recensuit, est exequendum. Nam vel statim ab initio prius, quam in partem aliquam confirmetur humores, medicandum, vel postea cum ad maturitatem perducti fuerint. Quam ob causam & prima interdum die, & secunda, & quarta, & interdum quinta medicamēta dedimus, & non in quarta solū quo modo is dixit.

77 Quod si non facile liberetur, potionis minus, sorbitionem exiguam, cremoremque tenuem, & semel exhibebis, atque eo quo melius degit tempore, quod ex urinis deprehendes. Nempe in istiusmodi morbis sorbitio ante urinarum sputorumque concoctionem danda non est. Quod si purgatus multa deiecerit, dare oportet, minus tamen & tenuius. Non enim ob uasorum uacuationem dormire neque concoquere poterit similiter, neque indicationes sustinere: Verum ubi crudorum colliquatio facta fuerit, & quae renitentur reiecta, nihil obstat. }.

De particulari cibi exhibendi tempore agens Hippocrates, & libri huius auctor in his quae supra scripta sunt, eam quae tum in thorace, tum in pedibus est, caliditatem animaduertendam esse voluerunt. Nempe urinarum consideratio ad vniuersalem victus formam, non ad particularem commoda esse videtur. Quo fit ut non recte hoc in loco cremorem tenuem semel exhibendum eo quo melius degit tempore, deprehendendumque ex urinis. Nempe tametsi breuissimam in particularibus accessionibus ad melius inclinationem urinae habuerint, tempus tamen huiusmodi non usque adeo protrahitur, ut has recondamus, expectemusque utrum nebulas vel sublimes vel subsidentes habuerint. Haec siquidem non paucis fiunt tempore. Atqui in acutis morbis interdum aegri in declinationis principio de necessitate sunt alendi.

78 Coctis autem sunt sputa, cum puri similia fuerint. Urinae autem, cum hypostasēs crui modo subrubras habuerint. Ceteris autem laterum doloribus tepesfactoria apponere, & ceromata nihil uetat, cruraque & lumbos calido inungere, & pinguedine illinere. hypochondrijs quoque adusque mammis ex lini semine cataplasma imponere. Vbi autem peripneumonia ad statum peruenerit, quando non repurgantur, auxilium non habet. & mala est si laborans egre spirauerit, sicritaque urinae tenues, & acres, atque si sudores circa ceruicem caputque orientur. Nempe sudores huiusmodi mali sunt, uincente ob aestum impetumque, & uiolentiā aegritudine, nisi urinae multae & crassae prodierint, & concocta exierint sputa. Vtrum autem ex his sponte eueniret, soluit morbum.

C Neque auctorem hunc de coctis urinis supra ad hunc scripsisse modum recordor, neque Hippocratem aliter asserere quam quod urina optima sit, quae sedimentum habet, tum album, tum laeue, tum aequale. Cetera quae de peripneumoniacis pleuriticisque in orationis textura narrantur conspicua sunt, tum ubi libri huius auctor ab Hippocratis recedit sententia, tum ubi maxime, vel prorsus, vel aliqua ex parte huic annuit & consentit.

Peripneumoniae eclipton seu eclegma. Galbanum & nucleum pineum ex melle attico dabis. abrotanum ex oxymelite. Piper quoque & nigrum elleborum ubi seruesceris pleurítico etiam circa initia dolenti bibendum offeres. Quod si panacem ex oxymelite seruifactam percolatamque propinaueris, benefacies. Proderit autem & haec hepaticis, aut ex septi transversis dolore affectis, atque his omnibus qui aut per alium aut per urinas expelli desiderant ex uino & melle. Verum quae uentri expurgando exhibimus sit, ea cum mulsis aquosa, & multa propinabis. 79

78 Medicamentum primum secundumque sputa educunt. Sed quod ex elleboro nigro conficitur ventrem subducit. Quod vero ex panace est, quibusnam utile sit, recensuit.

80 Dysenteria quae cessauit abscessum uel tuberculū aliquod pariet, nisi defuerit uel si febris, uel sudores, apparuerintque urinae crassae, & albae, & leues, uel in tertianas, uel in uarices, aut dolor in testiculum uel crura uel coxam firmetur.

D Sermo quoque praefens sine definitione & distinctiōe est prolatus, quod neque qualem dicat dysenteriam demonstrauerit, quod neque omnis quae cessauerit, haec inferat.

81 In biliosa febre morbus regius cum rigore ante septimum diem enatus morbum soluit, si uero absque rigore praeter temporis occasionem superuenierit pestiferum.

Neque proculdubio ante septimum diem cum rigore enatus morbus regius febrem soluit, neque post septimum. Sed sane ita distinguere oportet. Febriētibus morbus regius superuenit, interdum quidem tanquam affectionis hepatis symptoma: Interdum quoque & natura bilem percutim excernere contendente, sed nequeunt: ueluti in abscessibus omnibus fieri consuevit. Verum in aphorismis de huiusmodi morbis regijs est enunciatum.

82 Lumborum tetanus, atque in melancholicis per uenas spirituum interceptiones cum fuerint, sanguinis detractione soluantur.

Cum inquit propter melancholicum sanguinem in uenis redundante spirituum interceptiones sunt, sanguinis missio soluit, si interceptionem dicit spirituum qui in arterijs sunt (nam & arterias, antiqui uenas appellabant) quae nam alia fuerit quam pulsus carentia priuatioque: Graecis ἀσπυξία

Vit. a. q. aph. 69. / opp. q. aph. 62.

77
78
79
80
81
82

Gal. in Hipp. lib. de vict. rat.

ἀσφυγία dicitur: si vero eorum qui in pulmone sunt spirituum, interceptionem dicit, rursus & appellatam apnoeam, quasi non respirationem dixeris, obscure insinuabit. Potest quoque sanguinis tum copia tum crassitudo non arterias modo inflare ut permeare non possit, verum quoque & proprie appellatas venas.

Cum autem ob tendines uehementer in anteriorem reuelluntur partem, sudoresque circa ceruicem faciemque oriuntur, morsus ob laborem arefcentibusque hijs qui ad *ὀστέον*, id est caudam uergunt tendinibus: crassissimi, hi spinam continent, qua maxima enatae copulae ad pedes usque finiuntur. Is si neque febris, neque somnus superuenerint, fuerintque sicute coctionem habentes urine, sudoresque iudicatorij, uinum creticum uinosum bibat, edatque polentam coctam. Cetero rato quoque perungatur, & circa ad pedes usque calidis in pelui madefacta, superimposito uelamine contegantur: brachia item ad digitos usque inuoluantur. Spinam praeterea a ceruice ad coxam usque molli pelle, quae pinguedine & cera illita sit, uelabis ita, ut anteriora etiam contineantur. Intermissisque quae per utriculos fiant, fomentis, calida perfundes aqua, linteo obuolues, et in coclani cubare agrum facies. Ventrem autem ipsum non admodum solueris nisi balano, si longo iam tempore se continuerit, idque si bene tibi processerit, sin autem, modo radicem in uino odorato tritam & daucum mane ieiunio prius quam madefeceris propina. Post haec cito farinam coctam tepidam uoret plurimum, uinumque cum uoluerit, bene temperatum superbibat, idque si ad melius tibi processerit: si non, praedicere te oportet.

Sermo quoque hic indistincte & indiscrete est prolatus, praeter id quod & nomina quaedam improprie scripta sunt. Nempe ob laborem morderi tendines improprie est dictum, verbo hoc morderi acribus humoribus & non doloribus quadrante, praeterea & quod in principio dictiois dicitur, Vehementer in anteriorem reuelluntur parte. Deinde ait, Arefcentibusque hijs qui ad *ὀστέον*, id est caudam uergunt tendinibus: qui crassiores spinam continent. Eos qui usque ad caudam tenduntur, ita uocans. Appellant autem *ὀστέον*, ossis extremum. Quae si partem utranque tendi manifestare uoluerit, atque tum in scapulas, tum in pectus tetanum intendi, fieri sane potest. quo modo paulo ante dixit, Tetani lumborum. Non tamen morbi facilitatem ex urinarum concoctione praenoscit. Nepe tamen febris cruditates per urinas manifeste iudicent, morborum tamen musculorum infestantium, haudquaquam secuta est per urinas significatio: sed hoc quod exiguum. Vinum autem his indiscrete exhibere utrumne ob frigiditatem passus aeger fuerit, an aliam ob causam non exiguum est delictum: immo petulans potius immodestumque. Absque item ratione dictum est ventrem soluendum non esse nisi balano. Nempe in huiusmodi morbis commode interdum soluit. Caetera dictionis manifesta sunt.

Morbi omnes soluntur uel per os, uel per aluum, & uel per uescicam, uel per aliam quae talis sit, partem. sudor autem morbis omnibus est communis.

Sermo hic neque uniuersalis est, neque communiter inest omnibus, neque enim per haec solum morbi soluntur, uerum quoque & per utrumque, & per sanguinis eruptionem.

Quibus a capite fluxio est, his elleborum dare oportet.

Elleborum dare omnibus quibus a capite fluxio est, non est necesse. Nempe interdum capiti soli providere consueuimus.

Quicumque propter abscessum, uel phleborrhagian, uel incontinentiam, uel aliam quampiam fortem causam suppurantur, his ne elleborum dederis, neque etenim proderit. & si quippiam afficiatur aeger, fecisse id uidebitur elleborum. Si uero corpus dissoluatur, uel caput doceat, uel oppleantur aures, uel nares, uel sputatio, uel genuum grauitas afficiat, uel corpus praeter solitum tumeat: quodcumque horum contigerit, dabis modo haec neque ob potum fiat, neque ob ueneres, neque ob tristitiam, neque ob uigilias. Si enim quippiam horum causam fecerit, ad id curationem dirigere oportet.

Phleborrhagian, uenarum ruptionem dicit. Quae autem neque ex huiusmodi causa suppuratis, neque hijs qui propter abscessum, neque ob causam aliam, afficiuntur, dare elleborum oporteat, nemo ignorat. Sed qui ob incontinentiam intemperantiamque suppurantur, perperam in hoc recensentur catalogo. Intemperantia ipsa per se intemperantes laedente, ut redundancia, cruditate, crapula, uenere multa, uigilijs, & quibusdam similibus. Caeterum praedicens quibusnam elleborum exhibere oporteat, inquit, Si uero corpus dissoluatur, id fractum admodum reddatur, absque manifesta causa, uel dolor in capite diuturnus & solutu difficilis fuerit. Nepe & id te subaudire oportet in capitis dolore, & deinceps in hijs quae serie continuata dicuntur omnibus: oppletis, fauribus, naribus, & sputatione. Adiecit & genuum grauitate doloreque, & corporis praeter solitum tumor. In omnibus siquidem hijs quae sine manifesta causa facta sunt, uult elleborum exhiberi. Diuertens autem sermonem uniuersalem ad particularia inquit, Modo neque ob ueneres, neque ob curas, neque ob uigilias dicta facta sint. Si enim ex horum aliquo facta sint, pugnandum aduersus efficietem causam praecipit. Quenam autem ex his omnibus quae recessit, uere diligenterque dicta sint, & quae non, didicistis tum in Hippocratis libris, tum in commentarijs nostris.

Dolores ex itinere si fuerint, laterum, dorsum, lumborum, & coxarum, & qui inter respirandum dolent occasione habentes

S3
 f. Graece rāw
 dupa-d'ian. id
 est caudalibus
 * At. rāw. d.
 mediat
 * At. moleos
 F
 f. Graece dupa
 dupa. i. caudali
 bus.
 * Graeci antiq
 habent non t'ri
 v'is. d'ian. id
 est sed t'ri. yin
 ob au. i. superue
 nire.
 S4
 G
 S5
 S6
 H
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

A bentes. Sæpius enim dolores ex crapula cibisq; inflantibus ad lumbos & quædam uenire consueverunt. Quibus talia fuerint, urinae difficultas accedit. Horum iter causa est, coryzae item & raucedinis.

Sine ordine hæc interpretatus est. Nam prædicens dolores ex itinere, laterum, dorſi, lumborum, & coxarum, rei inanſis exhibitione repræſentationemq; fecit, perinde atq; quonam modo hæc curentur eſſet dicturus. Deinde factò ita additamento, Sæpius enim dolores ex crapulis cibisq; inflantibus venire cõſueverunt: intulit, Quibus talia fuerint, urinae difficultas accedit. Poſt hæc quoq; inquit, Horum iter cauſa eſt, coryzae ite & raucedinis, acephalũ vt quiſpiam dixerit, id eſt ſine capite & vertice rei faciens ſermonem.

88 *Quæ ob niſius rationem eueniant, multa quidem unuſquiſq; pro non aſſueta uictus forma maxime declarat. Nam qui prandere non conſueuerunt, & praſi fuerint, his tumor uentris ingens accidit, dormitatio, & plenitudo. q; ſi ſupercauauerint, ueteri uocabitur, ſibi à balneo (conferunt enim) dormiant, expergeſcãtiq; plures lenta ambulatione abſoluant circuitus, & ſi uentre exonerauerint, cœnent, panemq; uini ſed meracioris bibant. Si uentrem non exonerauerint, corpus calido perungant. Et ſi ſiuerint, uinum aquoſum album & dulce bibant: ſi non, amplius dormiant, conqueſcantq;. Cæterum talis inſtituatur uictus, qualis ex crapula laborantibus inſtitui ſolet. Pocula aquoſiora tarde meant, ac ueluti in orbem aguntur, circaq; hypochondria innatant, & non decurrunt ad urinas. Quibus qui repletus fuerit, nullum celeriter ex his abſoluet opus, quæ compoſitum corpus ui & celeritate conficere poteſt. Maxime autem quieſcat donec cum cibus concocta fuerint, meraciora uero & auſteriora palpitationem in corpore atq; in capite pulſum efficiunt. His bene fuerit ſi ſuperdormiant, calidumq; quippiam ſorbeant ex iſis quæ ſuauiſſima habent. Ieiunium enim aduerſus capitis dolorem crapulamq; malum eſt. Qui ſemel tantum die cibum aſſumunt, imbecilli ſunt, & calidum mingunt, utpote præter conſuetum uacuari, os ipſis ſaliſum efficitur, & amaricat, atq; in quouis opere contremiſcunt, tempora contenduntur, cœnamq; non ita concoquere perinde atq; praſi fuiſſent, queunt. Minus igitur quàm conſueuerunt bibant, liquidioremq; mazam panis loco aſſumant, atq; ex oleribus ramicem, uel maluam, uel betas, & ptiſſanam. Diu autem cibantur, uinum modice bibant, aquoſiusq;, atq; à cœna parum ambulent, donec excurrat urina minxerintq;.*

† Græci cod. antiq; addunt *ἡντι τὸ σπυγμὸς, i. plectio, & ita etiã uetus tractatio,*

B Totum hunc ſermonem in legitima libri huius parte abunde, tum elaboratum, tum explana- tum ſcimus, quo fit, vt ex illis quæ modo dicãtur ſimili poſſis tum diſcernere, tum iudicare. Neq; mihi diutius morari in his eſt neceſſe.

† Græci cod. addit *ἡντι τὸ σπυγμὸς, i. plectio, & ita etiã uetus tractatio,*

89 *Cibi autem maxime notas & indicia faciunt.*

C *Eduuliorum vim nõ ex ratione aliqua ſed experientia iudicari cõuenit. Neq; hic refert ἡρώματῶν uel ἑδωμάτων, id eſt cibos uel edulia dicere. Cæterũ qui hæc ſcripſit, tale quippiã oſtendit per hoc uerbũ ἡρώματῶν, i. notas & indicia facere. Nempe nota corporibus ſignumq; fit (vt inq;) ſecundũ vnamquãq; quæ ex cibis ualentibus fit mutatione. Conſequenter autẽ ea enumerat.*

90 *Allium flatum parit, caliditatemq; in thorace, capitis item grauitatem facit, & cibi ſaſtidium, ſi & aliis quiſpiã dolor ex conſuetudine ante inſeſtauerit, irritat. Cæterum urinas ciet, eſtq; hoc præditum bono, cumq; qui potaturus fit, & ſeſe crapulae daturus, uorare allium optimũ eſt.*

* At humectat

Si vnumquodq; eduuliorum experientia iudicandũ ſit, non recte dictum eſſe uidet flatuoſum eſſe allium, neq; caliditatis maioris ſenſum q̄ cepam comedentibus inferre: nec in vlla alia corporis parte, neq; etiam in thorace, neq; ſimiliter ἄλλων, i. cibi ſaſtidium, & potiſſimũ ubi quis ipſum parũ ante feruefactum aſſumpſerit. Eduuliorum autẽ multa corpus ſi plethoricũ fuerit, calfaciunt, cum uero ante uacuatum fuerit, ſiccant abunde. Peccauit igitur libri huius auctor qui indiſcrete rẽ enunciauit. Nam melius erat vt dictũ eſt definire. Impræſentiarum autẽ ſimpliciter de alio cenſuit, ſed melius feciſſet, ſi & exſiccare & calfacere ipſum dixiſſet, & non flatuoſum eſſe. Nempe aduerſus indiſcretum indiſtinctumq; ferre ſententiã conſuetudo nõ eſt. Subaudire autẽ oportet ubi tẽpeſtiue datũ fuerit, quod parato ante corpore manifeſtat. Ante autẽ paratur ſi neq; plethoricum neq; cacochymum fuerit. Nõ recte igitur capitis grauitate ab eo fieri ait. Nempe ſi præuacuatõ corpore allium obtuleris, capitis grauitate ſanabis, partiſq; alterius ois. Demiror autẽ quonam pacto quæ hucusq; pcurrit præſatus, deinceps dixerit. Eumq; qui potaturus ſit, & ſeſe crapulae daturus uorare ipſum optimũ eſt. Videtur autẽ ex his neq; crapula neq; ebrietate efficiere, ſed ab his ita præſeruare, vt & grauitate expellere poſſit, & ſtatus ſanare. Vera qdem hæc dixit, atq; adhuc ex cientibus urinas vnũ eſſe alliu. Sed alia falſo adiecit, ſimulq; & pugnantia, ſi dicant.

91 *Cafeus flatum parit, atq; aſtrictionem, cibosq; accendit, & crudum quoq; incoctumq; exiſtit, atq; iſis qui ſe pote repleuerunt deterrimum eſt.*

Cafeus recens & mollis duro & ſicco flatuoſior exiſtit: minusq; q̄ durus ſiccusq; aſtringit, i. ventrem ſiſtit. Siccus etenim flatuoſus minus eſt, ſed uentre magis ſiſtit, præterea & ſticuloſus magis exiſtit, quod oſtendit cum inquit cibosq; accendit. Crudum autẽ & incoctũ in dictionis iacet medio, quod exacta enunciatione caret. Oſtendit autẽ qd crudum omne incoctumq; in corporis

Vit. 3. t. alim. cap. 17. ce. 10. et ſimpl. med. fol. 79

poris humoribus contractum ex iuismodi edulij fieri natum est: cuiusmodi est caseus, crudū & incoctum existens edulium. quod si ita diceret, Caseus flatum parit atq; astrictionem ventris, aestuosusq; est, preterea & crudum & incoctile est edulium, talesq; succos generat. Ait preterea & deterrimum esse ijs qui se potu repleuerunt, quod & idiotis ipsis patet. Neq; liquidem alijs bonum est edulium caseus, vtpote qui crassum succum & coctū difficilem pariat. Si vero inter bibendum eo quis vtatur repletus, deterrimum omnium eduliorum redditur. Grauat liquidē os ventris primumq; corrumpitur, & alia deinceps secum corrumpit.

Legumina omnia flatuosa sunt, & cruda & cocta, & fricta: minime autem uel macerata uel uiridia, his autem utendum non est nisi cum cibarijs. Sed horum singula suam uitium habent. 92

Ventrē implent legumina oīa, coctūq; difficillima sunt quæ cruda existunt, fricta flatuosa minus: sed concoctioni nō minus renitunt. Quæ aut plurimum cocta sunt, ea existūt moderatiora. Quod aut sequit̄ in exemplaribus nonnullis scriptū est ita, Et macerata, & uiridia, vt talia præfatis vitijs sint p̄dita. In quā plurimis vero nō ita scriptū reperit̄: sed principio altero in hunc modum, Minime aut uel macerata, uel uiridia. Uiridia dicunt quæ neq; sicca sunt, neq; exsiccata p̄fecta. Macerata vero, quæ in aqua fuerint madefacta. Cæterum leguminibus haudquaquam sine cibarijs utendum esse præcipit, cibaria nimirum eos qui ex tritico panes fiunt, affirmans: uel simpliciter omnia quæ quouis modo parantur, uel forsitan & alia omnia ex quibus panes conficiunt: zeam scilicet, tipham, & hordeum, rustici ex milio panes conficiunt. 93

Cicer flatum parit crudum frictūq; & laborem. 93

Sunt qui cicer scribant ob id flatuosum esse & pudenda intendat. Quod autem in fine dictionis laborem dixerit, id ad eum referre oportet qui propter inflationem fit dolorem.

Lens astringit, atq; turbationem facit, si non detrahit cortice ingeratur. 94

Vocem hanc ἀσχυρ, turbationem quandam & ueluti pugnam quæ in ventre ex discrepantibus facultate cibarijs oritur, significari dixi. quo modo & nunc significat, si cum cortice assumatur, vtpote quæ q̄ caro ipsius longe coctū difficilior existat. 94

Lupinus inter hæc minime mala habet. 95

Vocabulum hoc ἡμισα, id est minime, vocabulo huic μέγισα, id est maxime, contrarium indicat. Lupinum autem minime prædictorum omnium ait habere mala. 95

Laserpitij tum caulis, tum succus nonnullis quidem maxime, inexpertis uero per uehrem nō descendit. Nominatur autem hoc malum cholera arida. 96

Laserpitij radicē hoies æquiuoce cum tota herba vocare consueuerūt. hanc & herbae succum inexpertis, id est inasuetis siccā generare cholera ait. Sed quænam ea sit, post paulo ipse docebit ita inquit, Ab arida cholera venter inflat, & strepitus infunt. Patet ergo spiritū flatuosum ex laserpitij ingestione colligi in ventre. est. n. acre & estuosum. Quidnā aut significet uocabulū hoc, Nonnullis nihil ex dictione est manifestū. Atq; ob id explanaturus quispiā horū singula quod maxime, pbabile sibi videbit, dicet. Nēpe in talibus dicere quod ex ratione est, difficile existit. 96

Maxime autem id fit, si cum multo caseo, aut bubularum carniū edulio misceatur. 97

Siccā ab eo vocatam cholera ait maxime his fieri qui laserpitium simul cum caseo multū ingesserunt, aut cum carne bubula. Nempe flatus qui ex laserpitio oritur, cum emplasticis & tarde penetrantibus edulij mistus manet in ventre, & non descendit. 97

Bubule etenim carnes melancholica proritant pathemata. Nempe harum natura insuperabilis est, nec quinis uel tricus eas concoquere potest. 98

Agebat quidem de laserpitij uirtute: sed bubularum carniū esum supermiscuit, factūq; ad pathemata melancholica transitū, ea à bubulis carniū proritari ait. Deinde geminas assignans causas hoc ait, Nempe harum natura insuperabilis est. Vtus est igitur hac coniunctione, Nēpe, eorum modo qui dictionū causas referunt. Non tamen cur à bubulis carniū melancholica proritentur pathemata, causam dixit. quanquā aliam quampiam cōmuniorem dixerit, quæ, si natura ægre conficiatur, & valida sit. Natura enim ea insuperabilis est, quam nullus superauerit. 98

At optime liberabuntur, qui coctis utentur & perquam uetustis. 99

Hæc quoq; sermonis textura uniuersaliorē habet admonitionē nō in melancholicis. Nā bubulis carniū & coctis & uetustis uti præstat, sicuti & alijs oibus quæ difficulter cōcoquantur. Atimproprie uoce hac βέλτισα, i. optime, est usus. Neq; n. melancholico laborātes morbo, neq; homo alius quispiā uel sanus uel æger optime liberat bubulas carnes & coctas & uetustas ingerens. 99

vit. 3. & alim. cap. 2. 9. ce.
3. & la. aff. cap. 7. F.

Arens. Nepe inter oia quae edunt, ha non bona praestant alimoniam. bene tñ talia ingeretes ceteris minus laudant. Si ergo pro voce hac βελτισα dixeris κκισα, i. minime, sermonem reddes integrum.

100 Caprinae carnes, quae in bubulis mala sunt, omnia habent, et cruditatem. Suntque flatuosiores, ructusque magis generant, et choleram pariunt. Verum quae odoratissima, solida, et suavissima, sunt, non bene optime sunt, tum colicae tum crudae: quae vero suavitate omni carent, male opunt, et durae sunt, bene deterrimae atque non recentes.

Cur caprinae carnes bubulis vitiosiores sint, causam hoc in loco dixit. Nempe cum coctum diffusiles bubularum modo existant, flatuosiores etiam sunt, et saepius movent ructus qui malam habeant qualitatem. Cum igitur bubulis & acriores & calidiores sint, si incoctae maneat, choleram pariunt. Qua efficitur ratione, ut frigiditas eas magis quam calidas esitare oporteat.

Vit. ca. 3. d. alim. cap. 2. d.

101 Optime autem aestate, autumno vero penitus illaudabiles.

Optimas esse ait caprinas carnes, inter se quidem non cum ceteris comparatas, oportebat igitur, quantum ad anni tempora attinet, vitiosissimas ob temperaturam esse. Contingit autem capris tempore aestivo meliorem esse alimoniam, quo modo pravae sunt quae herbas vorant animalia, ubi viridē herbam non habeant. Capris autem maxime idoneam praebent alimoniam germina arborum caulisque, quos a fine veris estas largiter & copiose habet. Quod autem alimoniam ad carnis bonitatem plurimum possit, potest ex vulpibus certior fieri, qui autumno probatissimam ob vias habent carnem. Sic passer & ficedula maxime laudabilem carnem obtinent. Autumno igitur caprae nutrimento idoneo destituta, tum deterrimam, tum perquam tenuem habent carnem. Hyeme autem meliorem sanguinis consequuntur habitum, naturalem interperiem a temperatura temporis contractam corrigentes.

102 Porcelli carnes pravae sunt, cum vel crudiuscula vel ambusta fuerint. Nempe tum cholerae sunt et turbatoria, suilla autem carniū omnium optime sunt: valentissimae vero quae non admodum neque pingues neque graciles sunt, nec iustitiae veteris aetate sunt affectae. Edende vero sunt detracta pelle et frigidiuscula.

χόγιον proprie appellabant veteres porcum valde paruum, ut apud poetam reperitur, εὖ θη δὲν ὄξεν τὰ δὲν δ' μάλιστ' ἀλέγει χοίρε' ἀτὰρ σφάλουσι γὰρ σῶας μνηστῆρες ἐδουσαν. i. vescere nunc o hospes,

odiss. 19.

seruorum cibus procelli sunt. Proci etenim plus quam absolutos edunt sues. Non sane video quo pacto syalos ederent proci. (nam & syalos veteres appellabant sues eos, qui perfectos absolutosque supra essent) nisi quod & ignarissimi essent dignoscendorum eorum quae facile concoquuntur, tum suavitum

Ceduliorum, quales & sese ostendebant cum ventres caprarum pingui & sanguine plenos esitarēt, quod sane quod difficilium concoquat edulium reperies nullum. Caro autem optima tum ad suavitatem tum ad concoctionem eorum est qui in mediam aetatem sunt affecti, haec etiam sanguinem bonum gignit, veluti deterrima est porci vetustissimi, atque eius qui confestim a partu vorat porcelli. Nempe hi terrestrium ferre omnium quae vorant homines animalium, maxime humidam obtinent carnem. Atque ob eam rem cum nuper genitorum caro exuperanter humida sit, plurimam inde generat pituitam. & si suberudior fuerit, multo adhuc magis. Simili quoque ratione pinguis simam suam carnem ea quam medij & bene carnosam habet, deteriorem existimat, suspicionem humiditatis habens, ob quam pinguedo omnis carne sui generis deterior tum ad concoctionem tum nutritionem existit. Quae autem ob assationem ambusta sunt, tum ad succi bonitatem tum ad concoctionem sunt inhabiles, choleraeque pariunt propter eam quae his accedit acrimonia. Nempe ea cholerae eorum eduliorum communis est malitia, cum & humida & acris fuerint. Talia siquidem similiter corrumpuntur, suaeque acrimonia vasorum eorum quae ad ventrem decubunt, ora remordent: atque fluxionum earum quae ex toto corpore in eum fiunt, causae efficiunt. Quod autem porcelli absque pelle, id est absque cute edendi sint, nemo ignorat. Non enim cutis animalis carni similiter concoqui nata est, utpote quod frigidior existat. Frigidiusculos quoque & hos manifeste edendos praecipit, calidas omnes carnes veritas, ac fortasse calidas frigidiusculis tum aestuosiores tum flatuosiores esse existimas. Ego autem in caprinis carnibus & quaecumque calida sunt natura, sermonem admitto. In moderatis vero tum frigiditate tum caliditate, cuiusmodi suilla carnes sunt, simpliciter idifcrete ita dici non admitto. Nepe ei quod distinxerit, calidum frigidis idoneae magis erunt.

Vit. ca. 2. d. simpl. 73.

103 Ab arida cholera veteri inflatur, strepitus fiunt, et dolor tum laterum tum liborum, nihilque aliud deicit, sed astringit.

Cholera ab hominibus simpliciter appellata ab arida per humiditatem distinguit. In utraque autem nomine communis est usus, generationis modum qui communis est respiciens. Vt n. cholera humida ex acris humoribus, qui ex eorum ingestione perierunt, sic arida ex spiritu flatuoso acris. Quo fit ut quae prope ventrem sint nervosa corpora mordeant, intendanturque, & dolor pariunt. At cum spiritus hi possint interdum quidem retineri, interdum & exire, aridam propter retentos spiritus generari cholera asserere non possum. Nam probabilius fuerit, ita appellare quae penetrat egeruntque.

104 Ita affectum ne uomat seruato, uenterque subducatur. Clysterem ergo ex calido et perquam pingui adhibebis, periculumque in aquam demittes calidam et quamplurimam in scapha reclinans, et calida sensim perfundes. et si calidum uenter subducitur, morbus solutus est.

Quācitissime clysterem exhibere & vomitum prohibere præcepta sunt cōmunia omniū quæ in ventre præter naturam continent, & quæ vt excernant apprime contendimus. Simili modo & calidū exhibere clysterem. prouocat liquidem calidum, & frigidū reprimūt. Clyma autē pingue aridam proprie sanat: qm̄ & virtute contrarium est siccitatem nimirū humectans, morsusq; leniens. Eundē habes scopū si in scapha fouēdo tum aqua, tū oleo & calfacis & mitigas solarisq;.

Confert quoq; & huic dormire.

An eum, dum in scapha fouetur, dormire velit, an sine illa, non constat. Quòd autē ipsum dormire per se cruditatibus omnibus maximo remedio sit, consideranti patet.

Bibere item vinum tenue & uetus & meracius.

Vinum qdem exhibent, vt concoctioni adiūmēto sit: sed tenue, vt in ventre nō moret: vetus vero & meracius, vt calfaciat magis. Vinū siqdem omne habitū calfacit, magisq; quod vetus est.

Oleum quoq; dabis ut quiescat & uenter subducatur, & soluat morbus.

Oleum quæ acria sunt lenit, placatq; & siccitatem emendat, ventremq; moderate subducit, quibus omnibus ei qui curatur est opus.

A cibis autem atq; alijs abstineat.

Si corpori nihil desit, nullaq; apponēdi quippiā premat necessitas, & cruda quædā cōcoctio nis indiga cōtineant, his requie est opus, & nō cibarijs prius, q̄ cōtenta mediocriter cōcoquant.

Verum si dolor non cessauerit, lac asinæ bibendum dō nec purgetur, dabis.

Si feceris quod dictū est & dolor nō soluat, contristātis causæ maiorē esse acrimoniam existimandū, atq; ob id corpus purgare oportet. Lacte asinæ vtēdū præcipit, quod purgātia inter medicamēta oia mitius tranquillusq; existit: id quoq; & lacte oī humidius ē, & vētrē magis subducit.

Si uenter liquidus fuerit, bilisq; excernatur, uexentq; tormina, & uomitus, & suffocatio, quiescere his est optimū, nullam bibere, & uomere.

An de arida adhuc cholera agat, an per se hæc intelligenda sint, non satis constat. Sed quocūq; res ierit, contineri in ventre videtur bilis quæ acris & elui contumax sit. Ventrem autē moderate subducere atq; quæ in ventre continent concoquere molitur. Subducere autē mediocriter aqua multa, & per requiem concoctio fiet. Qui autē in affectionibus huiusmodi sæpius valēt auxiliatur, is cacochymiam valente medicamēto affatim expurgat, vires ægri & habitum cōtēplatus, anni tempus, ætatem, & constitutionē. Quod autē in fine dictionis dicitur, nullam bibere & vomere, quali superiorem ventrem expurgari auctor voluerit, melius cum aduerbio non dicitur. Nam nulla detergendi pollens facultate, quæ corrupta sunt in naturale præuertit viam, idq; citra oris ventris tum læsionem tum periculum, quæ per vomitum contrahi possunt.

Hydropum duæ sunt nature, quorum hypofarcidius si hominem aggreditur, uitari non potest. Alter ex flatibus constitit: multaq; & bona indiget fortuna. Curatur tolerantia, fomu, & temperantia. sicca autem & acia edat. Ita enim maxime tum minget, tum ualebit. Si difficulter spirauerit, fueritq; anni tempus æstiuū, & floruerit ætas, uiribusq; fuerit ualētibus, sanguinem à brachio tolles, deinde calidos panes ex uino nigro & oleo tintos edendos dabis. isq; quam minime bibat, & quam plurimum laboret. suillamq; carnem edat carnosam ex aceto colā, ut aduersus arduas resistat inambulationes.

Sunt qui non hypofarcidium: sed epifarcidium scribant. Neq; tñ anasarca & catafarca alicubi scriptum reperi, quanq̄ recentiores ita nominēt. Cum autē hydropum naturas duas affirmauerit, atq; de posteriore flatu citra quoduis aliud symptoma dixerit, de priore autē nihil oīno, non solū in aliquo cōfusus uidet, verū quoq; & in hydropū differētis falli apparet. Quidā ergo ex medicis quatuor hydropū differētias esse affirmāt, à iusto recedentes: aduersus quos uerba impresentiarum facere tempestiuum non est. Verum qui hæc scripsit, manifeste defecit. Nempe hydropū lynus humidū substantia tenuis copiam in tota inferiore thoracis regione aceruat, quā aliquando perpurgātes humidū euacuamus. Alter locū hunc nō aqua, sed spiritu plenū habet, & ferē superiora oia tumentia, hūc tympaniam appellāt. Alius autē habitū totū pituitæ plenū habet: eū hypofarcidiū nōnulli appellāt. Quo fit, vt deficiētē duas hydropum esse naturas dixerit. Neq; etiam recte protulit ἐγγειόων γίγνεσθαι. i. si aggredit. Nā uerius dixisset ita scribens. Interficiat autē protinus postea q̄ factus fuerit. Scripta est autē ita dictio, sed perperā ab eo q̄ primū scripsit. Alterius sanē hydropū, quē ex flatu constare ait, sanationē scribit, quæ profecto hydropū oīum quod cōmune est, habet. Principio autē scripsit tolerantiam, fomu, & temperantiā, calida & sicca gustare admonens, quod solius anasarca est, quem vt insanabilem prætermisit. Nepe hic solus cū incipit, eget interdū sanguinis detractio, cum scilicet ex retentione vel hæmorrhoidis, vel muliebrū, vel ex

uest. s. fol. 135. c.

uest. s. fol. 135. c.
dicitur. Erasistr. cap. 5. in
calce.

105

106

107

108

109

110

111

H

Not.

A vel ex quapiam quæ ita plethorica sit causa, inceperit. Tympaniam vero, & ascitē nullus per sanguinis missionē sanare est ausus. In eo igitur qui sanguinis detractiōe eget, fiat quæ subsequens est curatio, quæ scilicet calfacit & siccatur. Sanè libri huius auctor ad id quod expedit intentionem direxisse videt. Non tñ recte dixit, Si difficulter spirauerit, sanguinis eget detractiōe, si nō propter plethoram hydropa incurrat, prope scilicet ad extinctionē accedente naturali caliditate, vt igni contingit. Nempe vt ignis propè extinguitur immixtis lignis tum humidis, tum multis, nisi quis multitudinem sustulerit: sic & in frigidiore ob copiam sanguine, vbi calor natius propè extinguitur, presentissimum est remediū sanguinis missio, quo tempore periculū ita prehenderit. Perperam quoq; dictioni apponit, fueritq; anni tēpus æstiuū. Nempe plus minus auferendi sanguinis alia quædā scopi esse dicta sunt: sicuti & anni tēpus, auxiliij vero huius, affectionis natura. Dioscorides nō æstiuum anni tēps scripsit, sed vernū, virtutis exsolutionē æstate affuturam suspicatus, hyme vero affectioni refrigerationē. Vulgariter autē & inepte admodū panes calidos ex vino nigro & oleo ei cui sanguis est detractus exhibet, scopū qdem verum roborandæ virtutis habēs, vt exercitationū patientijs sufficere possit. Sed materiā scopo dignā non inuenit. Vinū etenim nigrū, sanguinē plurimū generat, sed tñ vt & superfluum sit, & melancholicus fiat.

B Verū huic melius est vinū dare fuluū, tenuē qdē substantiā, vt vrinas moueat: sed nō ætate nouū, quo modo sanè multis cōtingit. Vinorū etenim nouorū nullū est fuluū: sed vel albū vel rubrum vel nigrū, vetustate autē fiunt & fulua & flaua. Atq; quāminimū bibere, & quāplurimū laborare rectissime est dictū. Nepe talis viuēdi modus calfacit & siccatur. Quillæ carnes si quo dictū est modo edant, florētibus ætate & validis dari possūt: ceterorū autē nullas eas, pbe coquere pōt, vtpote quā iam ppe est vt calor natiuū patiat extinctionē. Melius ergo ita affectis dare quæ pbe coquēt.

112 Qui ventrem inferiorem calidum habet, subeuntq; acres deiectiones & inæquales, hi à colliuatione id patiuntur, qui si ualentes fuerint, uelles elleboro albo: si non, cremorem tritici frumentacei crassum frigidumq; dabis. & quod ex lente etnos conficitur, panemq; subcinericium, & pisces febricitibus quidem elixos: non febricitibus uero affos. uinum præterea haudquaquam febricitibus nigrum dabis. Alijs uero aquam aut à mespilus, aut myrtis, aut malis, aut sorbis, aut palmulis, aut uitium cananthæ.

Excrementa his ob inuisionem non ob colliuationem subire proprie magis dixisset. Nam colliuatio in eo fit assumpta contabefactaq; propter febrē morosam vel pinguedine vel molli carne. Inuistio uero in vētre orit̄ propter acrem eorū quæ ingesta sunt caliditate, ob quā & febrē contingit. Elleborum ergo huic album exhibet, quod indicauit per hoc uerbū & vt iaw ōu. i. reuellerē, nepe per ventrem superiorem. Si uero æger quauis ex causa nō possit elleborū affuere, uiceritq; acrimonia, pocula dare iubet tum astringentia tum refrigerantia. Adijcit autē edulij & quæ affliccare possunt, ueluti panes subcinericios, atq; affos pisces. His ita & non sine ratione enūciatis, quemnam ventrē inferiorem dicat, est contēplandum. Veteres, n. thoracē interdum ventrē superiorē appellātes, alimētū receptaculū omne quod à septo transuerso est, ventrē inferiorem noiant. Interdū autē ventrē superiorē appellātes, in quē cibi assumunt, quæ ab eo sunt oīa ventrem inferiorem uocitant. Interdum quoq; & sola quæ crassiora sunt intestina. Sunt q̄ colon dūtaxat ventrem inferiorē uocant. Forſan igitur quæliuissimus quānam uel quānā ex p̄dictis particulis pbabilibus impresentiarū intelligere deberemus, si effatu dignū quippiam percepturi fuissēmus. Sed qm̄ horū iuētio nihil nos admonet magis, q̄ ea quæ ipsi & scimus & discernimus, q̄ nō nulla qdē recte dicta sunt, nō nulla uero non, cognitionisq; curiositatē magis q̄ cōmoditatē habēt, melius est cito relinquere, & potissimū cū huiusmodi liber Hippocratis legitimus nō sit.

113 Si uero febris non habeat, & tormina adsint: primum quidem lactis asinini calidi pauillum: deinde sensim paulatimq; plus bibat, & lini semen, & triticeam polentam mista hordacea & sparsa adempto amaro faba ægyptia uel oua semiconcreta edat assa, & similia & milium, & chondrum ex lacte coctū. Colla hæc & refrigerata edat, atq; his similia tum pocula, tum edulia ingerat.

D Quamplurimi exponentium conuenientius hæc cum prædictis componunt, presentem sermonem adhuc de ijs qui calidum habent ventrem inferiorem fieri existimantes. Alij pauciq; separant, & seorsum exponunt, scopusq; his est partim quidem cacochymiam expurgare partim uero & æmegeruū, hoc est contemperare infrenareq;: partimq; resiccare, & partim refrigerare. Lac ergo asininū expurgare potest & contēperare: Lini semē tū siccare tū refrigerare. Quæ autē ex tritico cōficiunt polētæ, contēperāt, qbus non pperam remiscenē hordeaceæ, vtpote quæ siccēt & refrigerēt. Fabæ ægyptiæ mediocriter refrigerare possunt. Oua autē & similia & chōdrus, crassi sunt succi & boni, & humorū acrimoniā infrenāt. Siccatur autē in edulio missū quo refrigerat modo. Oīa hæc frigida exhibet propter humorū, q̄ affectū procreant, tū acrimoniā tū caliditatē.

114 Eius medicina partis quæ uictu medetur, maximum est febrim tuam intentiones, tum declinationes, nō in acutissimo modo, uenam quoq; & in longis obseruare, ut tempora quibus cibi offerendi non sunt, & tuto, & quibus offerendi existunt, cognoscas, & atq; adhuc, quando plurimum ab intentione aberint.

Artis ciborum exhibendorum maximum esse ait, particulare cibi porrigendi tempus nosse, E scopumq; vnum ait, q; scilicet tempus illud quo cibus exhiberi debet, quamplurimum absit ab febris intentione, quam *ἐπιτασιν* dicit, accessionis principium intelligens. Id aut non in diuturnis solum, sed quoq; in acutis verum esse videtur. Sed quare longis in morbis adiecit: Nempe q; in his magis & forsitan solis evidens sit scopus. In acutis etenim morbis deprehensa in pedibus caliditas, cibi tempestive offerendi signum sufficiens fuit. Non tamen in longis ita nutrire oportet, sed melior declinationis pars est expectanda, quod in acutis haudquaquam est expectandum timore cito futuræ accessionis. Sunt qui dictionem hanc ita scribant, Eius medicinae partis quæ victu medetur, maximum est vt in acutis, ita & in longis obseruare & scire quando cibum dare oporteat. Alij finem dictionis ita scribunt, Atq; adhuc cum plurimum à febris accessione aberit scire oportet. vt præter cætera quæ nos in agro contemplari voluit, & id admoneat. Quod si quis perquirat, & non particulari tempestive cibandi inuentiōi copulat, id importunum esse de alimonia præceptum, atq; re nulla dignum videtur.

Cognoscere autem & eos oportet qui capite dolent vel ob exercitationes, vel cursum, vel iter, vel venatū, vel quæ- 115
vis alium importunum laborem, vel uenereā. Decolores item, raucos, lienosos, exanguis, spirituosos, sicce tussientes, F
friculosos, flatuosos, & uenarum interceptiones. Huc adde quibus extensa sunt tum hypochondria, tum dorsum, tum
latera, torpentes, obscure uidentes, eos quibus aurium tinnitus est molestus, eos qui urinas non continent, morbo labo-
rantes regio, quorum uenter cruda egerit, sanguinem è naribus uel sede uehementer profundètes, inflatos, & quos ue-
hemens labor infestat. Nulli etenim horum nisi supervicerint, medicamentum exhibebis. Nam periculo egrum expo-
nes, nihilq; iuuabis: spontaneasq; tum permutationes, tum iudicationes adimes.

Quod inordinate & præparationis ad commentationem modo omnia hoc in libro scripta
sint, cuius patere arbitror. Multa sanè, vt dixi, hoc bene dicta sunt, ob quæ ipsæ quæ dicta sunt, nō
recte quidam fidem adhibuerunt, magisq; qui sibi conscij fuerunt veluti discretoria eorum quæ
scribuntur scientia carentes. Quæ ergo hac in dictione dicuntur, catalogum habent eorum qui
vt medicationem recipiant idonei nō sunt. *καθαροῦ* autem, id est purgari, & *φαρμακωῶ*
id est medicamento purgante uti, idem significant. vt *φαρμακωῶν* & *καθαροῦ*. Videamus ergo
quibusnam ab initio purgationem interdicit. Capite dolentes recenset, vel ob exercitationes,
vel alium quemuis importunum laborem summam eos intelligens qui ex intempestiuis la-
boribus capite dolent haudquaquam expurgandos. Labores autem intempestiui importuniq;
omnino sunt, quos præsens hoc tempore corporis affectio ferre non potest. Admonebo autem
tete impræsentiarum rei quæ ad multa est utilis, quam semper in memoria haberi velim. ¶ Cor-
pore igitur nostro ad morbosam affectionem parato ita vt propè completa sit, externum quip-
piam obueniens eam affectionem manifestauit, febrem uidelicet accendens: vel capitis dolo-
rem, vel catarrhum, vel tussim excitans, vel aliud quod tale sit. Deinde ex eo continenter ad
morbosam affectionis præparationem non sine periculo languent. neq; cursu morbum exci-
tante, vel vehementi omnino motione, vt neq; intemperantia, vel refrigeratione, vel alia qua-
uis simili causa. Nihil etenim horum suapte natura uehementem generare languorem potest.
Nam si febris ab horum aliquo fiat, hac ex diariarum genere erit: aut si symptoma aliquod
aliud generetur, id paucò edurabit interuallo. Et sanè sapius vt retuli propter corporis dispo-
sitionem vnumquodq; horum non morbi causa, sed *πρόφασις*, id est occasio redditur. Nam
huiusmodi causas propriissime quis appellauerit *πρόφασις* non simpliciter evidentes & ma-
nifestas, vt hi sapius vocare consueuerunt, cum ab aliqua manifestarum causarum noxa in
corpore evidens fuerit. Si enim nulla alia corporis dispositio affuerit, neq; morbus effatu di-
gnus subsequetur. eiusq; quod in corpore sit detrimenti quod ipsum fecit, causa est. Scie-
ris itaq; hoc in loco de his agi causis quæ non sua ratione corpori afferunt detrimentum. Sum-
ma autem horum est vna quidem & prima labores varij & particulares: cursus scilicet, lucta,
pancratia, venerea, fricatio, æstuatō, frigus, vigilia, ira, mœror, & timor. Venereorum qui-
dem meminit, verum cætera subtrahit, quanquam virtute eadem prædita forent. Nam quæ
vt dictum est, spiritum perturbant, ea purgatione non egent, quod morbus huiusmodi à caco-
chymia contractus non sit. Ab his autem digressus indicijs auctor quos prius dixit declarauit.
Proprie autem *ἀχρόους*, id est decolores, *λαφύμους*, id est sanguine carentes, vocant: *φεός* qui
corpus aliter quam secundum naturam sit affectum, habent, *κακοχρόους*, id est mali coloris, ap-
pellant. Hi ergo decolores calferi expostulant tum exercitationibus tum vini facultate calidi
potu, & cibis qui talem obtineant facultatem. Raucos deinde subiungit. Nempe & horum
humiditatem & frigiditatem ob delapsum ad guttur rheuma sanare conuenit, exsiccatis scilicet
topi corum auxiliorum vsu, tum capite tum cæteris quæ affecta sunt membris. Præterea & lie-
nosos purgatione haudquaquam egere inquit, quod non recte dictum arbitror, cum lienos-
is si alijs quibusdam purganda sint quæ nigra existunt. Post lienosos meminit *λαφύμους*, id est
eorum qui sanguinis inopiam habent, et si non aperte manifesteq; fuerint decolores. Dein-
de mentionem de spirituosis facit, sicce tussientibus, & friculosos, obscure ita locutus vt non cō-
stet

G
† In Ant. Cod.
Grecis legitur,
τῶν σωματικῶν
ἡμῶν ἐπιτασιν
σου παρὰ
σκυῶς μὲν
χορτοῦ γυγῶς
τοῦ συμπλη-
ρωθῆναι.

H
† In Ant. Cod.
Codi. legitur,
ἔτι τε δι' ἄλλων
διδοῦν, οὐ
κατὰ τὴν φύ-
σιν ἔχοντες
τὸ σῶμα.

A stet vtrum ne singuli horum seorsum intelligendi veniant, an hi tres vnâ comprehendēdi. Neq; adhuc in singulis horū seorsum intellectis p̄picuus est sermo, vt & antea iā est enūciatum. Nēpe *πνευματώδεις*. i. spirituosos sapius eos dūtaxat vocant, qui cum īspirant, aeris indigent: interdum autē & iflatos: quorum vterq; multas habet causas, quas oēs si p̄currero, prolixior q̄ par sit, sermo est futurus, prāter id q̄ quidam ex his sanguinis missionem exigere videntur, alij purgationē, & remediū aliud alij. Sic & sicce tussientes non affectiōe vna fiunt, neq; siticulosi. Neq; et̄ imp̄sentiarum certiores fieri possumus an ne de febricitibus siticulosi sermo sit, an de non febricitibus siticulosi, an de vtrifq;. Q; si vnus horū quæ in aphorismis recēsentur, meminerimus, qd̄ vniverſale est tolletur. Dicitur autē in aphorismis, Si nō febrīcti inappētētia fuerit, oris vētriculi morſus, tenebricosa vertigo, & oris amaror, id p̄ superiora purgatione indigere significat. Si autē os amaricat siticulosi sunt. Pari modo & quinā flatuosi ab ipſo dicuntur haud ſcio, si videlicet cū venarum interceptione flatuosi effectū intelligēdi sunt, cum adſint nonnulli q̄ per se legant, atq; adeo singula dictionis huius possem tranſmutare, possemq; oīa quæ cognoscere vtile sit citra librorū multitudinē docere. veluti & de ijs quæ deinceps dicūtur. Ait enim, Quibus extenta sunt tum hypochondria, tum dorſum, tum latera, torpētes, obscure vidētes, eos quibus aurium tinnitus est molestus, & qui vrinas nō continēt. Nēpe in singulis his pathematis & causæ & affectiōnes sunt multæ, varijsq; egentes curationibus. Quarum profecto nonnullæ eā quæ per bilis educationem medicamentum fiat, purgationē expostulabunt. De his ergo oibus, atq; adhuc de ijs quæ deinceps dicuntur, non enunciationes indistinctas, sed distinctiones doctrinasq; tum claras, tū longo rerum vsu probatas habes in nostris tractationibus: quas qui intellexerit, omnia quæ ab auctiore hoc recitantur discernere valebit. Atq; si partis meminerit, quam & legitimam & commodā doctrinā plenā fassus sumus. In ea siquidē parte cum demonstratione & explanatione congruentibusq; distinctionibus scripta sunt omnia. Sed quæ ita disseminata sunt vt p̄sens oratio, nihil iuuare possunt. Nēpe si quis nunc singula horum simpliciter & indistincte audierit, is multa in arte perperam molietur. Quod si singula vt oportet distinxerit, primum quidē nihil imp̄sentiarum ad eorum inuentionem iuari deprehendet, deinde ad eam quæ de presentibus sit cōtemplationem multis egere libris cognoscat. Nec vero plerifq; hominum t̄ suadendum est vt aggrediātur quidem sola ea scripta quæ manifesta sunt, quæ vero talia non sunt, ijs qui ea scripserunt, relinquant. Nempe si nullā illi curam habuere, vt nos ea quæ scripserunt, intelligeremus: & nos haudquaquam diligenter adhæreamus, ea quæ dicuntur tū quærentes tū diuinantes, par est.

lib. 4. 17.

suaderi potest

B Si cuiquam sanguinem auferre confert, uentrem confirmare oportet, & ita auferre, & in ediam præcipere, & uinū tollere. Deinde congruenti uictu & fortibus t̄ infusionibus reliquam curationem absolueret.

humidis

C Fluente aluo sanguinem non detrahes. Nam si post detractionem perseverat fluor, virtutem prosternit. In ediam autem præcipere, hoc est *λιμωκτονειν*, quibus detractus fuerit sanguis, & uinū tollere recte dictum est, vt & congruo vti victus sed fortibus, t̄ infusionibus curare, si de oibus quidem quibus sublatus fuerit sanguis dicat, id falsum est. si vero de aliquibus, dicere oportuit.

Vit. 2. p. ab glau. cap. 17. B.

humidis

Si uero uenter densus astrictusq; tibi uideatur, mollem huic adhibe clysterem.

Dignum conscriptione q̄ omnibus pateat, hoc non est.

Quod si medicamento opus sit, elleboro tute sursum expurga. Deorsum uero talium neminem.

Tanq; ægritudinē prædixerit, in qua hæc fieri iubet, sermonem facit, tametsi nihil prædixerit. Vel ergo exēpta est quædam oratio, in qua ostendebatur ægritudo, vel obliuiosus fuit qui hæc scripsit, t̄ vel talis qualis ab antiq; appellatur *μετέωρος*, id est nōdum fixo animo, sed suspensus.

Quidam et cod. habent. καὶ τοιοῦτος εἶδος ὄντων ὄντων μὲν ποτὶ τὸν πολὺν ἀπὸ μετέωρος. i. & talis qualis nunc a multis μετέωρος. i. suspensus appellatur.

Optimum autē est si urinae cieantur, sudores pronocentur, inambulens, et tranquille ita sese perfricent, ut non densiorem reddant habitum. Quod si in lecto iacuerit, perfricent eum alij.

119

Scripsit quoq; & hæc ita tanquam ægritudinem prædixerit.

Et si in thorace supra septū transuersum infestet affectio, resideat frequentius qui afficitur, minimeq; reclinent donec vires ualeant, sedentemq; calido multo diu refricent. Si uero dolor uentrem inferiore sub septo transuerso infestat, iaceat is (conuenit enim) nullōq; pacto corpus moueatur, seclusa etiam fricatione omni.

120

Oratione ex hac quis coniecerit tum hæc tum quæ ea præcedunt omnia, de doloribus scripta esse. Prætermissa igitur principio dictionis sunt hæc, peccante primo libri huius scriptore & manente postea peccato. Quamobrem fieri non potest vt quispiam in his ueritatem peruestiget, etsi plus q̄ temere in huiusmodi tempus contereere uideamur.

Quæ autem ex uentre inferiore soluantur tum per urinas, tum per sudores, si mediocriter per se delabuntur, quæ parua sunt soluantur, uehementia uero perniciosa sunt. Nempe tales uel intereunt, uel non sine malis alijs sanescunt. Nam eiusmodi confirmari solent.

Per talem

Per talem quoque dictionem coniicere licet de dolorum curatione omnia quae ab ipso ante scripta sunt, dicta esse.†

Poculum hydropi. Cantharides tres abiectis singularum tum capite tum pedibus tum alis, in cyathis aquae tribus terantur, atque cum bibens laborauerit, calido perfundatur, ungetur prius. Leuius bibat, et panes calidos ex oleo vel pinguedine edat.

122

Quidam dictionis huius mentem haudquaquam intelligens audax medicus praedictas partes a cantharidibus abiecit, deditque hydropi, cui cum a primo die abscessus in sura comparuisset, post tres alios dies seclusus est, effusaque copiosa aqua, curatus esse visus est, quod pars tumoris praeter naturam plurima statim ad moderationem redacta sit, veruntamen non multis post diebus obiit. Quam ob causam medico quidam crimen ingessit perperam data esse cantharidum corpora inquitens. Nempe propinqua, ablatis corporibus, tum caput, tum pedes, tum alas, idque esse quod in dictione enunciaretur. Quare non cunctatus audax ille medicus hydropi alteri ita propinauit, moxque facto similiter in femore abscessu, seclusus atque effluxo similiter humore, multis post diebus hominem mori contigit, quanquam urinarum prouocatorio medicamento ex cantharidibus confecto quidam citra bibentium incommodum vli sint.

F

Sanguinem supprimentia quae Graeci ἰσχυμα dicunt. Fici succum lana susceptum intus ad uenam appone. Vel coagulum inuolutum ad nares immitte. Vel chalcitidem digito ante tractam preme, chartilagineque utrinque foris comprimere. uentrem lacte asinae cocto solue, caputque rade, et astringentia, si calidum anni tempus fuerit, exhibe.

123

Sesamoides superiorem uentrem purgat sesquidrachmae pondere in oxymelite tritu et potui datum. Miscetur autem uentris ita, ut tertia efficiat partem. Nempe id hoc pacto minus suffocat. Ad trichosin. Filum ubi acui foramen habenti subieceris, celsioremque atque acuminatam supra tenses palpebrae partem ad inferiorem usque traieceris, quod superius est inferiori liga, fila autem extendens consue et colliga donec deciderit. Et si satis quidem fuerit, bene cedat: si non, deficitque aliquid, haec refice. Haemorrhoidas modo simili persequeris. Nam acui crassissimum lanae pinguis filum et quam maximum colligabis, securior etenim est huiusmodi curatio. Deinde comprimes, et putrescente uteris medicamento, neque prius quam deciderit perfundes, unamque perpetuo relinques. et postea purgabis elleboro. Exercitetur deinde, et sudet, et mane multum perfricetur. A cursu contineatur, et crapula, et ab acribus, et cepto origano. Vomat septem diebus, aut ter in mense. Na hoc pacto optime corpus habebit. Vinu siluu bibat, austeru, et aquosum, et pauciu. Purulentis disiectos scilicet orbiculos in aqua excoque, aquaque ualde feruefacta effunde, aliaque isinde et coque ita, ut tageti pocolu et molle appeat. Deinde ubi trueris, cyminu frictu misce, sesamaque alba, et recentes que trite sint amygdalas, atque ex melle eclegma facito, datoque. Post haec uniu bibat, papauerisque albi triti leucisciu aqua psum et cu frumentacea farina melleque coctu tepiduque sorbeat. Sicque die trahat. Deinde ad ea que cotingunt respicies cenada dato. Ad dysenteriam. Fabarum purarum quadrante accipe, surculosque rubiae duodecim immisce, atque abundanter excoque, deinde delingendum porrige. Ad oculos. Cinerem (graece spodon) lotum abundanterque maceratum ut pinguedine non liquidat laueque teres, acerboque uuae acerbae amaraque succo humectabis, in sole desiccabis, humectare enim oportet ut non solutu facilis sit, cum autem siccus factus fuerit, leui, trito, et siccio perunge oculos, et angulos consperge. Ad eosdem. Ebeni drachmam, aris usti obolos nouem, et croci obolos tres in cote tere, quae ubi trueris, uini dulcis cotulam atticam infunde, deinde soli expone, contege, atque ubi concoctum fuerit, eo utere. Ad eorum dolores. Chalcitidis drachmam, uuae expresse partes duas, myrrham crocumque tere, mislum permisce, in sole excoque, et eo dolentes oculos perunge, sit autem in uase id aeneo. Quonam pacto uuluae strangulatio cognoscatur. Digiti duobus comprime: si sentit, ea est, si non, conuulsio est. Hydropi potio conueniens. Meconij, i. peply rotundi leucisciu atticum. Catapotia eidem. Lepidos, i. squammae, mele tres latitudine cum farina triticea agglutinentur, teraturque, et in catapotia conuoluantur, denturque. Deorsum enim aquam purgant, et fecem deiciunt. Aliud. In caricas singulas tithymalli guttas septem etiam pueris instilla. Deinde in uase nouo compone concinnaque, et assena, atque ante cibum exhibe. Aliud. Meconium tere, aquam infunde, et percola, farinam macera, itru coque, mel coctum infunde, et edendum hydropi exhibe, bibendumque uinum dulce aquosum, uel dilutam mulsam porrige. Quod ab excrementis meconium colligis assena, et cura.

Liber hic ex his plane ostenditur commentarius esse varijs mistisque constans theorematum, quod in eo incomposite inordinateque ab alijs in alia fiat transitus, quomodo & hic in ea quae per nares fit sanguinis profusione scripta sunt auxilia. Nempe alia parti ipsi quae sanguinem profundit exhibetur: Alia reuellunt, ut alui solutio: Alia caput addensant, astringuntque, ut refrigerantia. Quae deinceps sunt, omnia medicamentorum scriptiones habent, & quaedam commista auxilia. De appellato igitur sesamo sermonem in primis facit. Mox pilorum in palpebris manualet operatione m scribit, quam ἀναθεροχισμὸν appellant. Pari modo & haemorrhoidon, alteriusque earum nationis meminit. Postea purulentorum tum medicamenta tum sorbitiones scripsit. Atque ab his compositiones eorum quae ad oculos deputatae sunt medicamentorum. Praeterea de strangulationis uuluae dignotione egit. Mox de meconio. Postea de aquae ductorio medicamento, & subinde facis. Et demum hydericis de meconio & itru exhibet. Sunt autem eorum quae serie continuata dicta sunt, plurima quidem manifesta, alia nequaquam manifesta sunt, de quibus deinceps faciam sermonem.

Galeni